

IHMISOIKEUSSOPIMUSTEN VALVONTAELINTEN VIIMEISIMMÄT SUOSITUKSET

-

RASISMI JA SYRJINTÄ

Suosituksien perusteella hallituksen tulee ryhtyä toimiin ja raportoida seuraavalla määräaikaisraportoinnin kierroksella tuloksista. Koosteessa suositukset on huomioitu vuoden 2023 kesään asti. Suositukset on kirjattu suoraan sellaisenaan, ilman analyysiä tai painotuksia. Joitakin alleviivauksia on kuitenkin tehty lukemisen helpottamiseksi. Suositukset ovat alun perin englanniksi, käännökset ovat epävirallisia. Joidenkin komiteoiden suositukset ovat koosteessa englanniksi.

Sisällys

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT	2
YK:n lapsen oikeuksien komitea 2023 (CRC/C/FIN/CO/5-6).....	2
YK:n Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23).....	3
YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)	7
YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (ICESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)	10
YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)	14
YK:n Ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022	22
YK:n itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1)	30
EUROOPAN NEUVOSTO	33
Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea 2019	33
Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1).....	34
Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta peruskirjasta 2018 (CM/RecChL(2018)5)	34
Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9).....	34
Euroopan rasmin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission Suomea koskeva viides raportti (CRI(2019)38).....	34
Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti CommDH(2012)27.....	38

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
<p>YK:n lapsen oikeuksien komitea 2023 (CRC/C/FIN/CO/5-6)</p>	<p>Allocation of resources</p> <p>9. Recalling its general comment No. 19 (2016) on public budgeting for the realization of children’s rights, the Committee recommends that the State party incorporate a child rights-based approach into the State budgeting process and: (a) Implement a tracking system for the allocation, use and monitoring of resources for children throughout the State party, including by the wellbeing services counties and municipalities, and assess how investments in all sectors serve the best interests of children;</p> <p>(b) Define budgetary lines for children in disadvantaged or vulnerable situations, including children with disabilities, children belonging to minority groups, children living in poverty, and asylum-seeking, refugee and migrant children;</p>	<p>Lapsibudjetoinnissa huomioidaan vähemmistöön kuuluvat lapset sekä turvapaikkaa hakevat lapset, maahanmuuttaja- ja pakolaislapset</p>
	<p>Data collection</p> <p>10. While the Committee welcomes the development of indicators to assess trends in the realization of children’s rights, the Committee recalling its previous recommendations, recommends that the State party:</p> <p>(a) Continue strengthening its data-collection system regarding both qualitative and quantitative indicators that encompass all areas of the Convention;</p> <p>(b) Ensure that the data are disaggregated also by disability, migration status, socio-economic background, minority (e.g. Roma), indigenous (Sami), and children in vulnerable situations, such as those of imprisoned parents, in situation of violence or in alternative care in order to facilitate analysis of the situation of children;</p>	<p>Tiedonkeruussa datan tulla olla eriteltyä.</p>
	<p>Non-discrimination</p> <p>15. The Committee welcomes the action plans for Combating Racism and Promoting Good Relations between Population Groups and the one for combatting bullying, as well as the National Roma Policy (2023-2030) and the Action Plan on Persons with Disabilities, but is deeply concerned about the persistent discrimination against children and adolescents based on gender, age, language, and national or ethnic origin, migratory background, children with disabilities, and lesbian, gay, bisexual, transgender, and intersex children, and bullying.</p> <p>16. The Committee recommends the State party to:</p>	<p>Vahvistaa toimintaa syrjintään, rasismiin ja vihapuheeseen puuttumiseksi.</p> <p>Tehostaa politiikkatoimenpiteiden vaikuttavuutta syrjinnän poistamiseksi.</p> <p>Ottaa käyttöön valituskampanjoita, jotka vaikuttavat ihmisten asenteisiin ja sosiaalisiin normeihin.</p>

	<p>(a) Strengthen the fight against discrimination, including racial discrimination, hate speech and hate crimes;</p> <p>(b) Redouble efforts to achieve a better impact of targeted policies and programmes to eliminate discrimination against children in all spheres and sectors of Finnish society, involving civil society, communities and children and adolescents themselves from an early age;</p> <p>(c) Adopt measures that include awareness campaigns that promote equality, and that in the media promote messages that can contribute to changing conduct and behaviour of people, for the transformation of social norms that contribute to discrimination, in particular based on ethnicity, immigration status, disability, religion, sexual orientation and gender identity, among others.</p>	
	<p>Education, aims of education and human rights education</p> <p>36. While noting the principle of inclusive education promoted by the State party, the Committee remains concerned about disparities in access to quality education, the large gap in knowledge between children of immigrant origin and children in general and discrimination, harassment and high incidence of bullying in schools. The Committee recommends that the State party:</p> <p>(c) Ensure the availability of quality multilingual, intercultural, education free from discriminatory attitudes for migrant, Roma and Sami children, including through appropriate materials, multilingual teachers and educational tools;</p>	<p>Koulutuksen tulee olla syrjinnästä vapaa</p>
<p>YK:n Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23)</p>	<p>Valtionsisäisen lainsäädännön soveltaminen</p> <p>8. Komitea panee merkille sopimusvaltion antamat tiedot kansallisten viranomaisten tietoon tulleista syrjintätapauksista. Komitea pitää kuitenkin valitettavana, ettei se ole saanut kattavia tietoja niiden tapausten lopputuloksista, joissa valtionsisäistä lainsäädäntöä on sovellettu yleissopimuksen 1 artiklassa määriteltyyn rotusyrjintään (1, 5 ja 6 artikla).</p> <p>9. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa seuraavassa määräaikaisraportissaan lisätietoja ja yksityiskohtaisia tilastoja syytetoimista, joihin rotusyrjintätapauksissa on ryhdytty rikoksenteekijöiden saattamiseksi vastuuseen näistä teoista.</p>	<p>Seuraavassa raportissa lisätietoja syytetoimista, joihin rotusyrjintätapauksissa on ryhdytty.</p>
	<p>Vihapuhe, rotuvihaan yllyttäminen ja viharikokset</p> <p>10. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä sopimusvaltion Ei vihapuheelle -hanketta (2013–2015) sekä rikoslain muutosta (511/2111), jolla säädetään rangaistavaksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan ja säädetään näiden tekojen rangaistuksista. Komitea pitää myönteisenä myös niitä sopimusvaltion</p>	<p>a) Rasistisen vihapuheen, rotuvihaan yllyttämisen ja rotuun perustuvien väkivaltatoimien tutkinta ja syyte- ja seuraamustoimien vahvistaminen.</p>

	<p>toimia, joilla se on vuonna 2016 ja alkuvuonna 2017 pyrkinyt ehkäisemään ja käsittelemään vihapuhetta ja viharikoksia. Komitea on kuitenkin edelleen huolestunut rasistisiin motiiveihin perustuvien viharikosten huomattavasta ja kasvavasta esiintyvyydestä sekä siitä, että suhteellisen harvat viharikokset ovat johtaneet syytteen nostamiseen. Komitea panee huolestuneena merkille kasvavan vihamielisyyden ulkomaalaistaustaisiksi oletettuja ihmisiä, kuten romaneja, muslimeja, somaleja, venäläisiä ja ruotsinkielisiä, kohtaan. Komiteaa huolestuttaa myös se, että vuosina 2015 ja 2016 kirjattiin toistakymmentä turvapaikanhakijoihin kohdistettua väkivaltaista hyökkäystä, muun muassa tuhopolttaja. Komitea panee merkille syvästi huolestuneena, että rasismiksi ja muukalaisvihaksi katsottava maahanmuuttajavastainen puhe on lisääntynyt poliitikkojen keskuudessa, vaikka kaikki eduskuntapuolueet allekirjoittivat vuonna 2015 Euroopan poliittisten puolueiden peruskirjan rasismista vapaasta yhteiskunnasta (2, 4 ja 6 artikla).</p> <p>11. Komitea palauttaa mieliin yleissuosituksensa nro 35 (2013) rasistisen vihapuheen torjunnasta ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) tutkii tehokkaasti rasistisen vihapuheen, yllyttämisen rotuvihaan ja rotuun perustuvat väkivaltatapaukset sekä kohdistaa asianmukaiset syyte- ja seuraamustoimet niihin, jotka ovat vastuussa näistä teoista;</p> <p>b) antaa pakollista ja jatkuvaa koulutusta viharikoksista ja yhdenvertaisuudesta kaikkien tasojen lainkäyttöviranomaisille;</p> <p>c) tuomitsee julkisesti virkamiesten ja poliitikkojen rasistisen vihapuheen ja muukalaisvihamieliset lausunnot muun muassa verkkoviestimissä, irtisanoutuu niistä julkisesti ja kehottaa poliitikkoja varmistamaan, etteivät heidän julkiset lausuntonsa osaltaan edistä suvaitsemattomuutta, leimaamista ja yllyttämistä vihaan;</p> <p>d) antaa seuraavassa raportissaan tilastotiedot viharikosten, niitä koskevien tuomioiden ja niiden tekijöille tuomittujen rangaistusten määrästä ja luonteesta sekä näiden rikosten uhreille mahdollisesti myönnettyistä korvauksista.</p>	<p>b) Koulutus viharikoksista ja yhdenvertaisuudesta lainkäyttöviranomaisille.</p> <p>c) Virkamiesten ja poliitikkojen rasistisen vihapuheen ja muukalaisvihamielisten lausuntojen tuomitseminen.</p> <p>d) Viharikoksia koskevat tilastot seuraavassa raportissa (tuomiot, rangaistukset, korvaukset).</p>
	<p>Romaniyhteisöt</p> <p>12. Samalla, kun komitea toteaa romanikielen opetusta saavien oppilaiden määrän kasvaneen ja kiittää sopimusvaltiota tämän ansiokkaasti laaditusta romanipoliittisesta ohjelmasta, komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että useimmat romanit kohtaavat vieläkin syrjintää taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien nauttimisessa, etenkin työn, asunnon ja koulutuksen saannissa (5 artikla).</p> <p>13. Komitea viittaa yleissuositukseensa nro 32 (2009) yleissopimuksen mukaisten erityisten toimenpiteiden tarkoituksesta ja soveltamisalasta sekä romanien syrjintää koskevaan yleissuositukseensa nro 27 (2000). Komitea suosittelee, että</p>	<p>Romanien työllisyyden, asumisen, koulutuksen ja romanikielen opetuksen tehostaminen.</p> <p>Seuraavassa raportissa tiedot toimien tuloksista.</p>

	<p>sopimusvaltio tehostaa toimiaan romanien integroimiseksi työ- ja asuntomarkkinoille, romanilasten osallistamiseksi koulutukseen sekä romanikielen opetuksen edistämiseksi. Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa seuraavassa raportissaan komitealle tiedot toteuttamiensa toimien konkreettisista tuloksista.</p>	
	<p>Työllisyys ja asuminen</p> <p>20. Komitea on huolestunut siitä, että ulkomaalaistaustaisiksi oletettuja henkilöitä syrjitään edelleen työ- ja asuntomarkkinoilla ja että maahanmuuttajataustaisten naisten työttömyysaste on vieläkin hyvin korkea (2 ja 5 artikla).</p> <p>21. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tarvittaviin toimiin torjuakseen ulkomaalaistaustaisiksi oletettuihin henkilöihin, etenkin naisiin, kohdistuvaa rotusyrjintää työ- ja asuntomarkkinoilla.</p>	<p>Syrjinnän torjuminen työ- ja asuntomarkkinoilla.</p>
	<p>Maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat ja pakolaiset</p> <p>24. Komitea panee huolestuneena merkille, että 32 000 turvapaikanhakijan saavuttua Suomeen vuonna 2015 Suomi on tehnyt useita lainsäädännön muutoksia, jotka heikentävät turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien suojelua. Komiteaa huolestuttaa se, että ulkomaalaislain (301/2004) säännös oleskeluluvan myöntämisestä humanitaarisin perustein on kumottu ja että muutosta on sovellettu taannehtivasti. Komitea on huolestunut myös siitä, että se on saanut tietää joitakin turvapaikanhakijoita edelleen pidettävän poliisin säilöönottotiloissa. Lisäksi komiteaa huolestuttavat paperittomien vaikeudet saada muita kohtuuhintaisia ja asianmukaisia terveyspalveluja kuin kiireellistä hoitoa. Komitean tietoon on huolestuttavasti tullut, että joihinkin ryhmiin kuuluvien turvapaikanhakijoiden viimeaikaisia turvapaikkavalituksia on hyväksytty vähemmän kuin muiden ryhmien valituksia. Komitea pyytää sopimusvaltiota selvittämään, vaikuttavatko mahdolliset syrjivät toimintaperiaatteet sen myöntämien turvapaikkojen määrään (5 ja 6 artikla).</p> <p>25. Komitea suosittelee muiden kuin oman valtion kansalaisten syrjintää koskevan yleissuosituksensa nro 30 (2004) mukaisesti, että sopimusvaltio</p> <p>a) varmistaa, etteivät sen voimassa oleva lainsäädäntö ja muut rajoitukset, jotka koskevat muiden kuin sopimusvaltion kansalaisten poistamista sen lainkäyttöalueelta, tarkoitukseltaan tai vaikutukseltaan syrji ketään rodun, ihonvärin tai etnisen tai kansallisen alkuperän perusteella ja että muilla kuin sopimusvaltion kansalaisilla on maastapoistamismenettelyissä yhdenvertaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot palauttamisvaatimuksia vastaan;</p>	<p>a) Varmistaa, ettei maasta poistamista koskeva lainsäädäntö ole syrjivää ja varmistaa maastapoistamismenettelyn oikeussuojakeinot.</p> <p>b) Ylläpitää riittävää suojaa, peruspalvelut ja humanitaarinen apu vastaanottokeskuksissa.</p> <p>c) Varmistaa paperittomien terveyspalvelut.</p>

	<p>b) ylläpitää vastaanottokeskuksissa riittäviä valmiuksia tarjota asianmukaista suojaa, peruspalveluja ja humanitaarista apua varmistaakseen, ettei turvapaikanhakijoita pidetä säilössä rangaistuksenluonteisissa olosuhteissa;</p> <p>c) ryhtyy konkreettisiin toimiin varmistaakseen, että paperittomat saavat tosiasiallisesti kohtuuhintaisia ja asianmukaisia terveysterveyspalveluja.</p>	
	<p>Muiden sopimusten ratifiointi</p> <p>26. Pitäen mielessä kaikkien ihmisoikeuksien jakamattomuuden komitea kannustaa sopimusvaltiota harkitsemaan, että se ratifioisi ne kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joita se ei vielä ole ratifioinut, erityisesti sellaiset valtiosopimukset, joiden määräyksillä on välitöntä merkitystä rotusyrjinnän kohteeksi mahdollisesti joutuville yhteisöille, mukaan lukien kansainvälinen yleissopimus kaikkien siirtotyöntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojelusta. Lisäksi komitea toistaa suosituksensa, että sopimusvaltio ratifioi ILO:n yleissopimuksen nro 169 itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoista (ks. CERD/C/FIN/CO/20–22, kohta 19).</p>	<p>Ratifioida yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista.</p>
	<p>Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman seuranta</p> <p>27. Durbanin tarkistuskonferenssin seuranta koskevan yleissuosituksen nro 33 (2009) perusteella komitea suosittelee, että sopimusvaltio pannessaan yleissopimusta täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestelmässään toteuttaa Durbanin julistusta ja toimintaohjelmaa, jotka rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden vastainen maailmankonferenssi hyväksyi syyskuussa 2001, ja ottaa tällöin huomioon Genevessä huhtikuussa 2009 pidetyn Durbanin tarkistuskonferenssin loppuasiakirjan. Komitea pyytää sopimusvaltiota sisällyttämään seuraavaan määräaikaisraporttiinsa erilliset tiedot toimintasuunnitelmista ja muista toimista, jotka sopimusvaltio on toteuttanut Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman täytäntöön panemiseksi kansallisella tasolla.</p>	<p>Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman toteuttaminen yleissopimusta täytäntöön panna.</p>
	<p>Syntyperältään afrikkalaisten ihmisten kansainvälinen vuosikymmen</p> <p>28. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous julisti päätöslauselmallaan 68/237 vuodet 2015–2024 kansainväliseksi syntyperältään afrikkalaisten ihmisten vuosikymmeneksi. Yleiskokous on myös antanut päätöslauselman 69/16 toimintaohjelmasta kyseisen vuosikymmenen toteuttamiseksi. Näiden päätöslauselmien perusteella komitea suosittelee, että sopimusvaltio laatii ja toteuttaa tarkoitukseen sopivan toimenpide- ja politiikkaohjelman. Komitea pyytää sopimusvaltiota sisällyttämään seuraavaan määräaikaisraporttiinsa erikseen tiedot tässä yhteydessä toteutetuista konkreettisista toimista, ottaen huomioon komitean yleissuosituksen nro 34 (2011) syntyperältään afrikkalaisiin ihmisiin kohdistuvasta rotusyrjinnästä.</p>	<p>Laatia syntyperältään afrikkalaisia koskeva toimenpide- ja politiikkaohjelma. Seuraavassa raportissa tietoja.</p>

	<p>Kansalaisyhteiskunnan kuuleminen</p> <p>29. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio neuvottelee edelleen ja lisää vuoropuheluaan ihmisoikeuksien suojelun alalla työskentelevien kansalaisyhteiskuntaa edustavien järjestöjen kanssa, erityisesti rotusyrjintää torjuvien järjestöjen kanssa, laatiessaan seuraavaa määräaikaissraporttiaan ja ryhtyessään toimiin näiden loppupäätelmien johdosta.</p>	<p>Lisätä vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa.</p>
<p>YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)</p>	<p>C. Pääasialliset huolenaiheet ja suositukset</p> <p>Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo</p> <p>12. Komitea panee merkille ne lainsäädäntö- ja politiikkatoimet, jotka sopimusvaltio on toteuttanut ehkäistäkseen ja torjuakseen syrjintää ja edistääkseen sukupuolten tasa-arvoa. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että yhdenvertaisuusvaltuutettu voi saattaa syrjintäasioita yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi vain kaikkien asianosaisten suostumuksella ja etteivät uhrit voi hakea hyvitystä lautakunnasta vaan ainoastaan tuomioistuimesta pitkällisessä oikeudenkäynnissä. Komitea panee huolestuneena merkille myös sen valtuuskunnan myöntämän seikan, ettei yhdenvertaisuuslaki ole vielä laajalti tunnettu yleisesti, minkä vuoksi syrjinnän uhrit hakevat oikeutta vaihtelevien ja joskus sekavien kanavien kautta. Komitea on huolestunut myös vammaisten naisten ja etnisten vähemmistötaustaisten naisten vähäisestä poliittisesta edustuksesta ja että tästä asiasta on saatavilla eriyettyjä tilastotietoja vain niukasti (2 ja 26 artikla).</p> <p>13. Sopimusvaltion tulisi</p> <p>(a) ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimiin arvioidakseen uudelleen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) ja muun keskeisen syrjinnänvastaisen lainsäädännön ja muuttaakseen niitä tarkoituksena tehostaa syrjinnän torjumisen oikeudellista ja institutionaalista kehystä;</p> <p>(b) arvioida uudelleen yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuudet poistaakseen ne syyt, jotka estävät kaikkien syrjintätapausten tosiasiallisen saattamisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi;</p> <p>(c) harkita, että se antaisi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle valtuudet myöntää hyvitystä suoraan syrjinnän uhreille, jotta näillä olisi oikea-aikaisesti käytettävissään tehokkaat oikeuskeinot;</p> <p>(d) lisätä yleisön tietoisuutta syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja syrjinnän uhrien käytettävissä olevista oikeuskeinoista, kuten yhdenvertaisuusvaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltuuksista;</p>	<p>a) Syrjinnän vastaisen lainsäädännön arviointi ja muutokset.</p> <p>b) Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuuksien uudelleenarviointi.</p> <p>c) Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle valtuus myöntää hyvitystä.</p> <p>d) Tietoisuuden lisääminen syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja oikeuskeinoista.</p> <p>e) Etnisten vähemmistötaustaisten naisten osallistumisen tehostaminen julkisella ja yksityisellä sektorilla.</p>

	<p>(e) tehostaa pyrkimyksiään lisätä naisten, erityisesti vammaisten naisten ja etnisten vähemmistötaustaisten naisten, osallistumista julkisella ja yksityisellä sektorilla ja heidän edustustaan korkeimmalla tasolla sekä parannettava tiedonkeruutaan tämän osalta.</p>	
	<p>Vihapuhe ja viharikokset</p> <p>14. Komitea panee merkille, että sopimusvaltio on pyrkinyt torjumaan vihapuhetta ja viharikoksia erilaisilla toimilla, kuten hyväksymällä kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelman ja käynnistämällä nettipoliisien toiminnan poliisilaitoksilla. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että haavoittuviin ryhmiin ja vähemmistöryhmiin, kuten naisiin, afrikkalaistaustaisiin, muslimeihin, lesbo-, homo- ja biseksuaaleihin, transsukupuolisiin sekä romani- ja juutalaisyhteisöihin kohdistuu edelleen suvaitsemattomuutta, ennakkoluuloja, vihapuhetta ja viharikoksia erityisesti joukkoviestimissä ja sosiaalisissa verkostoissa. Tässä suhteessa komitea pitää valitettavana, ettei politiikka- ja tiedottamistoimien vaikutuksista ja vaikuttavuudesta vihapuheen ja viharikosten vähentämisessä ole saatavilla yksityiskohtaisia tietoja ja ettei tietoja tästä asiasta kerätä riittävästi (2, 19, 20 ja 26 artikla).</p> <p>15. Sopimusvaltion tulisi tehostaa pyrkimyksiään torjua yleissopimuksen 19 ja 20 artiklan sekä mielipiteen- ja sananvapautta koskevan komitean yleiskommentin nro 34 (2011) mukaisesti muun muassa rotuun, etniseen taustaan, uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää, vihapuhetta ja kehottamista syrjintään tai väkivaltaan. Sopimusvaltion tulisi muun muassa</p> <p>(a) parantaa aihetta koskevien tietojen keruuta ja ryhtyä tehokkaisiin toimiin vihapuheen ehkäisemiseksi sekä verkossa että sen ulkopuolella, tuomita vihapuhe päättäväisesti ja julkisesti sekä tehostaa pyrkimyksiä puuttua verkossa esiintyvään vihapuheeseen;</p> <p>(b) tehostaa tiedottamistoimiaan, joilla pyritään edistämään ihmisoikeuksien kunnioittamista ja monimuotoisuuden suvaitsemista sekä oikaisemaan ja poistamaan rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvat stereotyyppiset ennakkoluulot;</p> <p>(c) kannustaa ilmoittamaan viharikoksista ja varmistaa, että viharikokset tutkitaan perusteellisesti, rikosentekijät asetetaan syytteeseen ja heitä rangaistaan ja että uhrien käytettävissä on tehokkaat oikeuskeinot;</p> <p>(d) antaa asianmukaista koulutusta vihapuheen ja viharikosten käsittelemisestä keskus- ja paikallishallinnon viranomaisille, lainvalvontaviranomaisille,</p>	<p>Tehostaa pyrkimyksiä torjua mm. rotuun ja etniseen taustaan perustuvaa syrjintää, vihapuhetta ja kehottamista syrjintään ja väkivaltaan.</p> <p>a) parantamalla tiedonkeruuta, tuomitsemalla vihapuhe julkisesti ja ehkäisemällä vihapuhetta erityisesti verkossa.</p> <p>b) Monimuotoisuuden suvaitsemisen edistäminen tiedottamisella ja stereotyyppien poistaminen.</p> <p>c) Viharikosten tutkiminen perusteellisesti ja rikosentekijöiden rankaiseminen sekä uhrien oikeussuojakeinot.</p> <p>d) Koulutusta viranomaisille vihapuheesta ja viharikoksista.</p>

	<p>tuomareille ja syyttäjiille sekä monimuotoisuuden hyväksymisen edistämisestä joukkoviestimissä työskenteleville.</p>	
	<p>Etninen profilointi</p> <p>16. Komitea panee merkille ulkomaalaislaissa säädetyn etnisen profiloinnin kiellon ja tätä aihetta käsittelevän koulutuksen antamisen lainvalvontaviranomaisille. Komitea on kuitenkin edelleen huolestunut tiedoista, joiden mukaan poliisi on harjoittanut etnistä profilointia (2, 12, 17 ja 26 artikla).</p> <p>17. Sopimusvaltion tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin varmistaakseen, että etninen profilointi kielletään lainvalvontaviranomaisilta sekä lainsäädännössä että käytännössä, ja estääkseen ulkonäkön, ihonväriin tai etniseen tai kansalliseen alkuperään perustuvan erilaisen kohtelun. Sopimusvaltion tulisi jatkaa pyrkimyksiään antaa kaikille lainvalvontaviranomaisille asianmukaista koulutusta estääkseen etnisen profiloinnin tosiasiallisesti ja arvioidakseen säännöllisesti tämän koulutuksen vaikutuksia.</p>	<p>Etnisen profiloinnin kieltäminen lainvalvonta-viranomaisilta myös käytännössä.</p> <p>Jatkaa koulutusta lainvalvontaviranomaisille sekä arvioida koulutusten vaikutusta.</p>
	<p>Seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja intersukupuolisuus</p> <p>20. Komitea on huolestunut seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvasta sosiaalisesta leimaamisesta, syrjinnästä ja väkivallasta. Komitea panee merkille meneillään olevan translain muuttamisen, mutta on huolestunut siitä, että sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen kestää kauan ja siihen vaaditaan sterilisaatio ja diagnoosi transsukupuolisuudesta, joka on määritelty mielenterveyden häiriöksi. Komitea on huolestunut myös siitä, että näihin toimenpiteisiin suostuneiden transsukupuolisten lasten voi olla mahdotonta saada sukupuolensa vahvistetuksi oikeudellisesti. Lisäksi komiteaa huolestuttaa se, että intersukupuolisille lapsille tehdään edelleen peruuttamattomia ja kajoavia lääketieteellisiä toimenpiteitä. Komitea panee huolestuneena merkille, että nämä toimenpiteet usein perustuvat stereotyyppiseen näkemykseen sukupuolirooleista ja että ne usein suoritetaan ennen kuin lapset saavuttavat iän, jossa he voivat antaa täyden, vapaan ja tietoon perustuvan suostumuksensa (3, 7, 9, 17, 24 ja 26 artikla).</p> <p>21. Sopimusvaltion tulisi ryhtyä lainsäädäntö- ja muihin toimiin tarkoituksena</p> <p>(a) tehostaa pyrkimyksiään poistaa kaikenlainen seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä ja väkivalta sekä sosiaalinen leimaaminen ja saattaa näiden tekojen uhrien käytettäväksi tehokkaat oikeuskeinot;</p> <p>(b) luoda yksinkertainen ja esteetön yleissopimuksen mukainen hallinnollinen menettely henkilö- ja perheoikeudellisen aseman muuttamiseksi sukupuoli-identiteetin perusteella;</p>	<p>a) Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän ja väkivallan poistamisen tehostaminen.</p> <p>b) Sukupuolen vahvistamisprosessin yksinkertaisuus ja esteettömyys.</p> <p>c) Intersukupuolisten lääketieteellisesti tarpeettomien ilman lapsen suostumusta suoritettujen sukuelinkirurgisten toimenpiteiden estäminen.</p>

	<p>(c) estää tehokkaasti tekemästä peruuttamattomia lääketieteellisiä toimenpiteitä, erityisesti leikkauksia, intersukupuolisille lapsille, jotka eivät vielä pysty antamaan täyttä, vapaata ja tietoon perustuvaa suostumustaan, jolleivät nämä menettelyt ole lääketieteellisesti ehdottoman välttämättömiä, ja varmistaa, että tällaisten toimenpiteiden uhreilla on käytettävissään tehokkaat oikeuskeinot.</p>	
	<p>Aseistakieltäytyminen</p> <p>36. Komitea on huolestunut siitä, että laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta (330/2019) lakkautti Jehovan todistajien vapauttamisen asevelvollisuudesta ja siviilipalveluksesta vastoin komitean aiempia suosituksia, joiden mukaan tämä vapautus olisi tullut ulottaa myös muihin aseistakieltäytyjien ryhmiin (CCPR/C/FIN/CO/6, 14. kohta). Lisäksi komitea panee huolestuneena merkille, että asevelvollisuuden suorittamisen korvaava siviilipalvelus kestää lähtökohtaisesti yhtä kauan kuin pisin varusmiespalvelus ja että vaikka siviilipalvelusta hallinnoi työ- ja elinkeinoministeriö, sotilashenkilöstöä osallistuu edelleen siviilipalvelusta käsitteleviin työryhmiin ja komiteoihin, jotka päättävät palveluksen luonteesta ja kestosta. Komitea on myös huolestunut siitä, ettei oikeudesta aseistakieltäytymiseen ja asevelvollisuuden suorittamisen vaihtoehtoista tiedoteta riittävästi (18 artikla).</p> <p>37. Sopimusvaltion tulisi (a) varmistaa, etteivät asevelvollisuuden suorittamisen vaihtoehdot ole luonteeltaan tai kestoaltaan rankaisevia tai syrjiviä ja että ne säilyvät siviililuonteisina ja pidetään sotilaallisen määräysvallan ulkopuolella;</p>	<p>Varmistaa, etteivät asevelvollisuuden suorittamisen vaihtoehdot ole rankaisevia tai syrjiviä.</p>
	<p>Uskonnonvapaus</p> <p>38. Komitea on huolestunut siitä, että eläinten teurastukseen sovellettavat sopimusvaltion säännökset saattavat rajoittaa uskonnollisten vähemmistöjen mahdollisuuksia saada elintarvikkeita, jotka vastaavat heidän uskontoonsa perustuvia ruokavaliorajoituksiaan (2, 18 ja 26 artikla).</p> <p>39. Sopimusvaltion tulisi varmistaa, että uskonnollisilla vähemmistöillä on asianmukaiset mahdollisuudet saada ilman syrjintää tavaroita ja palveluja, erityisesti elintarvikkeita, jotka vastaavat heidän uskontoonsa perustuvia ruokavaliorajoituksiaan.</p>	<p>Varmistaa uskonnollisten vähemmistöjen mahdollisuus tavaroihin ja palveluihin ilman syrjintää.</p>
<p>YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea</p>	<p>Tiedonkeruu</p> <p>12. Komitea panee arvostaen merkille, että taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien nauttiminen on sopimusvaltiossa yleisesti ottaen korkealla tasolla. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että jotkin väestönosat ovat syrjäytyneitä ja vähäosaisia yleissopimuksella turvattujen oikeuksien käytön suhteen, kuten näissä päätelmissä todetaan, ja että eriteltyjen tilastotietojen puuttumisen vuoksi on vaikea</p>	<p>Tiedonkeruujärjestelmän parantaminen, jotta TSS-oikeuksien kannalta heikommassa asemassa olevat tunnistetaan ja lähestyä tietoja ihmisoikeusperustaisesti.</p>

<p>(ICESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)</p>	<p>arvioida luotettavasti eriarvoisuuden ja syrjinnän laajuutta ja saada tietoja käytettäväksi tätä asiaa koskevia toimintaperiaatteita muodostettaessa (2 artiklan 2 kappale).</p> <p>13. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio parantaa tiedonkeruujärjestelmäänsä, jotta se tuottaisi luotettavia, kiellettyjen syrjintäperusteiden mukaan eriteltyjä tietoja ja jotta pystyttäisiin tunnistamaan ne ryhmät, jotka ovat muita heikommassa asemassa käyttäessään taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksiaan. Tältä osin komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio</p> <p>a) soveltaa osallistavaa lähestymistapaa ja asianmukaisia menetelmiä kerätäkseen tietoja vaikeasti laskettavista, syrjäytyneistä väestöryhmistä ja niistä ihmisistä, jotka voivat jäädä perinteisten kotitalouksiin kohdistuvien tutkimusten ulkopuolelle; ja</p> <p>b) käyttää itsemäärittelyn periaatteen pohjalta sijaismuuttujia kiertääkseen lailla säädetyn kiellon, jonka mukaan tietoja ei saa kerätä etnisyyden perusteella. Komitea kehottaa sopimusvaltiota perehtymään Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) julkaisuun ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta tietoihin.</p>	
	<p>Yhdenvertaisuus</p> <p>14. Komitea panee huolestuneena merkille tiedot sellaisten ryhmien kuin saamelaisten tai maahanmuuttajataustaisten jatkuvasta syrjinnästä, joka väistämättä vaikeuttaa oikeuksien yhdenvertaista käyttämistä muun muassa työelämän, asumisen ja koulutuksen alalla. Komiteaa huolestuttavat myös tiedot näiden ryhmien näkymättömyydestä sopimusvaltion yhteiskunnassa (2 artiklan 2 kappale).</p> <p>15. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio uudistaessaan yhdenvertaisuuslakia ja muuta syrjintään liittyvää lainsäädäntöään</p> <p>a) laajentaa lainsäädäntönsä soveltamisalan käsittämään yksilöiden harjoittaman syrjinnän ja</p> <p>b) tehostaa syrjinnän vastaista institutionaalista kehystä.</p> <p>Komitea suosittelee lisäksi, että sopimusvaltio panee rasismien ja syrjinnän vastaisen toimintaohjelman ja muut aiheeseen liittyvät toimintaperiaatteet täytäntöön osallistavasti, kiinnittäen erityistä huomiota syrjintään taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien käyttämisessä sekä etniseen enemmistöön kuulumattomien ryhmien näkyvyyden lisäämiseen edistääkseen nykyistä suurempaa kunnioitusta kulttuurista moninaisuutta kohtaan sopimusvaltiossa. Komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota yleiskommenttiin nro 20 (2009) yhdenvertaisuudesta taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien nauttimisessa.</p>	<p>Syrjinnänvastaista lainsäädäntöä uudistaessa:</p> <p>a) soveltamisala yksilöiden harjoittamaan syrjintään</p> <p>b) institutionaalista kehitystä.</p> <p>Osallistava rasismien ja syrjinnän vastaisen toimintaohjelman toimeenpano</p> <ul style="list-style-type: none"> - erityisesti TSS-näkökulmasta, - huomiota etnisten vähemmistöjen näkyvyyden lisäämiseen.

	<p>Oikeus sosiaaliturvaan</p> <p>27. Komitea panee merkille sopimusvaltion antamat tiedot, joiden mukaan useiden sosiaaliturvaetuuksien tasoa on nostettu, mutta on huolestunut siitä, että vuosien 2015–2019 hallituskauden aikaiset etuuksien leikkaukset ja kansaneläkeindeksin jäädytys tekivät näistä etuuksista riittämättömiä ja vaikuttivat suhteettomasti jo ennestään muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin (9 artikla).</p> <p>28. Komitea vaatii sopimusvaltiota sisällyttämään sosiaalihuoltolain uudistukseen takeet, joilla varmistetaan, että sosiaalietuudet pysyvät riittävinä ja että harkittaessa leikkauksia muun muassa julkisen talouden säästötoimien yhteydessä</p> <p>(c) leikkaukset eivät vaikuta suhteettomasti muita heikommassa asemassa oleviin ja syrjäytyneisiin ryhmiin;</p> <p>(d) leikkauksiin liitetään muita toimia, kuten sosiaalisia tulonsiirtoja, joilla lievennetään kriisiaikoina syntyvää eriarvoisuutta.</p>	<p>Varmistaa heikommassa asemassa olevien riittävä sosiaaliturva.</p>
	<p>Vammaisten henkilöiden työhön ja eläkkeeseen liittyvät oikeudet</p> <p>29. Komitea on huolestunut siitä, että vammaiset henkilöt ovat työmarkkinoilla muita heikommassa asemassa. Komitea on huolestunut myös nykyisistä työtoimintajärjestelyistä, koska työtoimintaan osallistuvilla vammaisilla henkilöillä ei ole oikeutta palkkaan eikä lomiin eikä toiminnasta kerry heille vanhuuseläkettä. Lisäksi komitea panee huolestuneena merkille, ettei työkyvyttömyyseläkkeen määrässä eikä eläkkeen saannin edellytyksissä oteta riittävästi huomioon vammaisuudesta johtuvia menoja (6, 7 ja 9 artikla).</p> <p>30. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa, että vammaiset työntekijät voivat nauttia oikeutta oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tältä osin komitea suosittelee, että sopimusvaltio lopettaa vammaisten työntekijöiden sijoittamisen erillisiin suojatyöpaikkoihin, muuttaa tätä asiaa koskevia säännöksiään ja varmistaa, että vammaisille henkilöille</p> <p>(a) taataan työpaikalla kohtuulliset mukautukset;</p> <p>(b) maksetaan tekemästään työstä oikeudenmukaista palkkaa, joka mahdollistaa heille perheineen kunnollisen toimeentulon; ja</p> <p>(c) maksetaan samasta työstä samaa palkkaa kuin muille, syrjimättä heitä palkkauksessa siksi, että heidän työkykynsä katsotaan muita heikommaksi.</p> <p>31. Lisäksi komitea suosittelee, että kun sopimusvaltio pyrkii poistamaan köyhyysloukut, se varmistaa, että eläke-etuudet kattavat määrältään</p>	<p>30. Vammaisten oikeus oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti;</p> <p>Suojatyöpaikkoihin sijoittamisen lopettaminen, sekä;</p> <p>a) kohtuulliset mukautukset vammaisille työpaikalla;</p> <p>b) oikeudenmukaisen palkan maksaminen vammaisille;</p> <p>c) sama palkka samasta työstä.</p> <p>31. Varmistaa sosiaaliturvan taso: eläke-etuuksien määrän kattavuus.</p>

	<p>asianmukaisesti sekä tulojen korvaamisen että vammaisuudesta johtuvat menot. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio omaksuu sellaisen ”vammanisuuden” määritelmän, jollainen mahdollistaa nykyistä paremmin tietojen keräämisen vammaisten henkilöiden tilanteesta.</p>	
	<p>Asunnottomuus</p> <p>38. Komitea toteaa, että sopimusvaltion vuosina 2018 ja 2019 toteuttamat ohjelmat ovat vähentäneet pitkäaikaisasunnottomuutta lähes 50 prosenttia. Samalla komitea panee kuitenkin huolestuneena merkille, ettei tiettyjen ryhmien, kuten vankilasta vapautuneiden, asunnottomuuden ehkäisemiseen ole kohdennettu riittäviä toimia (11 artikla).</p> <p>39. Komitea suosittelee, että asunnottomille pyritään ensisijaisesti löytämään pysyviä ratkaisuja. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio ehkäisee asunnottomuutta muun muassa</p> <p>(a) lisäämällä hätämajoituskapasiteettia, myös yksinomaan naisille tarkoitettuja paikkoja, sekä kohtuuhintaisten asuntojen saatavuutta koko maassa ja</p> <p>(b) tarjoamalla sosiaalista tukea ja varmistamalla, etteivät asunnon- ja vuokratilastoimistot syrji käytännössään tiettyjä ryhmiä, kuten maksuhäiriömerkintöjä saaneita tai vailla aiempaa luottohistoriaa olevia, vankilasta vapautuneita ja yhteiskuntapalvelua suorittaneita, lesboja, homoja, biseksuaaleja, transsukupuolisia ja intersukupuolisia henkilöitä ja maahanmuuttajia.</p> <p>40. Komitea kehottaa sopimusvaltiota perehtymään komitean yleiskommenttiin nro 4 (1991) oikeudesta asianmukaiseen asuntoon.</p>	<p>Asunnottomuuden ehkäiseminen tarjoamalla tukea sekä varmistamalla, että asunnon- ja vuokratilastoimistot eivät syrji tiettyjä ryhmiä.</p>
	<p>Oikeus koulutukseen</p> <p>46. Komitea panee huolestuneena merkille kouluterveyskyselyn tulokset, joissa korostuu, että maahanmuuttajataustaisten, vammaisten ja sijaishuollossa olevien oppilaiden sekä lesbo-, homo-, biseksuaali-, transsukupuolisten ja intersukupuolisten oppilaiden oppimistulokset ovat muita heikommalla ja heitä kiusataan koulussa. Komitea on huolestunut myös siitä, että romanioppilaisiin suhtaudutaan koulussa edelleen syrjivästi, he keskeyttävät koulunkäynnin muita useammin ja heitä opetetaan tosiasiallisesti usein eri luokissa kuin muita, vaikka sopimusvaltio onkin omaksunut inklusion periaatteen koulutusjärjestelmässään (13 ja 14 artikla).</p> <p>47. Komitea muistuttaa, että kiusaaminen ja syrjintä estävät nauttimasta oikeutta koulutukseen ja suosittelee, että sopimusvaltio sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin ymmärtävyyden ja suvaitsevuuksien edistämisen sekä syrjintäkiellon ja antaa opetushenkilöstölle tarvittavaa koulutusta näistä aiheista,</p>	<p>Sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin yhdenvertaisuuden edistämisen.</p> <p>Kouluttaa opetushenkilöstöä yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta.</p> <p>Täytäntöön pantava toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa.</p> <p>Mahdollistaa kaikkien lasten oikeus inklusiiviseen opetukseen.</p>

	<p>mukaan lukien yhdenvertaisuuslain ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain säännökset.</p> <p>Komitea suosittelee myös, että kun sopimusvaltio panee täytäntöön toimenpideohjelman kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, se seuraa toimenpideohjelman vaikuttavuutta.</p> <p>Lisäksi komitea toistaa aiemman suosituksensa vaatien sopimusvaltiota varmistamaan kaikkien lasten, myös maahanmuuttajataustaisten ja romanilasten, yhdenvertaiset mahdollisuudet saada inklusiivista opetusta.</p> <p>Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio puuttuu koulunkäynnin keskeyttämisen sosioekonomisiin juurisyihin ja varmistaa, että kaikkien koulutustasojen opetusjärjestelmät vastaavat erilaisista sosiaalisista ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden tarpeita.</p>	
<p>YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)</p>	<p>E. Principal areas of concern and recommendations</p> <p>Women’s rights and gender equality in relation to the coronavirus disease pandemic and recovery efforts</p> <p>9. The Committee takes note of the government research project on the impact of the pandemic on gender equality in the labour market, the economy and in relation to wellbeing and health. The Committee expresses concern, however, at reports that the pandemic resulted in a decrease in employment particularly within female-dominated industries, such as services and tourism.</p> <p>10. The Committee, in line with its guidance note on the obligations of States parties to the Convention in the context of COVID-19, issued on 22 April 2020, recommends that the State party:</p> <p>(a) Implement institutional, legislative and policy measures to redress long-standing inequalities between women and men and to give renewed impetus to the achievement of gender equality by placing women at the centre of COVID-19 recovery strategies as a strategic priority for sustainable change, in line with the Sustainable Development Goals;</p> <p>(b) Ensure the equal participation of women and girls, including disadvantaged and marginalised groups of women, in the State party’s official national recovery programmes and strategies;</p> <p>(c) Ensure that women and girls benefit from stimulus packages, including financial support for unpaid care work, aimed at mitigating the socioeconomic impact of the pandemic;</p>	<p>Tehdä toimia korjatakseen pitkäaikaisia tasa-arvon puutteita ja varmistaa naisten oikeuksien ja tasa-arvoasioiden huomioon ottaminen kaikissa koronapandemian jälkeisissä elpymistoimissa.</p>

	<p>(d) Ensure that gender equality and non-discrimination are primary considerations in the allocation of funds under the Next Generation EU recovery plan.</p>	
	<p>Legislative framework, legal status of the Convention and harmonization of laws *</p> <p>13. The Committee notes with appreciation that international human rights treaties such as the Convention are considered binding in domestic law. Nevertheless, it notes with concern that:</p> <p>(a) The lack of court decisions making direct reference to the Convention;</p> <p>(b) Despite the fact that the Government Action Plan for Gender Equality 2016–2019 sought to continue gender mainstreaming in all Government departments, only 15% of all government initiatives in Parliament in 2020 incorporated a gender perspective or gender impact assessments, a percentage that has been decreasing since 2018;</p> <p>(c) The wording of new criminal legislation on sexual harassment and stalking is gender neutral.</p> <p>14. The Committee recommends that the State party:</p> <p>(b) Ensure that gender mainstreaming and gender impact assessments are included in all government proposals put before parliament;</p> <p>(c) Include gender-sensitive rather than gender-neutral language in its legislation, policies and programmes, in line with the Committee’s general recommendation No. 28, and comprehensively assess the gender-neutral approach in legislation and policymaking, with an emphasis on the potential adverse effects of gender-neutral policies for public funding programmes for women.</p> <p>(c) Establish a dedicated government entity at the highest level and independent of the Ministry of Social Affairs and Health that is responsible for the advancement of women and gender equality, and equipped with sufficient human, technical and financial resources to effectively carry out its mandate to promote and protect women’s rights.</p>	<p>Sisällyttää sukupuolisensitiivistä kieltä lainsäädäntöön.</p>
	<p>National machinery for the advancement of women</p> <p>15. The Committee welcomes the fact that Finland ranks second in the Gender Equality Index 2022 of the European Institute for Gender Equality. It notes with concern, however, that Finland is progressing towards gender equality at a slower pace than many other member States of the European Union. The Committee also notes with</p>	<p>a) Analysoida tasa-arvon edistymisen haasteita.</p> <p>b) Harkita koordinaatiomekanismin perustamista tasa-arvon valtavirtaistamiseksi ja naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamiseksi.</p>

	<p>concern the absence of a high-level coordinating mechanism responsible for advancing the rights of women and gender equality.</p> <p>16. Recalling the Committee’s previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, para. 13) the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Undertake an in depth analysis of its progress towards achieving substantive gender equality, with a view to understanding the obstacles and challenges impacting this progress, and put in place effective measures to address them;</p> <p>(b) Consider establishing a high-level coordination mechanism within the Government, with adequate human, technical and financial resources, and with a robust mandate to ensure effective gender mainstreaming in all government policies, formulate new policies and effectively carry out strategies and measures to eliminate discrimination against women;</p>	
	<p>Temporary special measures</p> <p>17. The Committee welcomes the efforts of the State party to strengthen the participation of migrant women in political and public life, education and the labour market. It also takes note of the government resolution of 2015 requiring the boards of large and medium-sized listed companies to have a minimum of 40 per cent of both women and men on their boards. The Committee is, however, concerned that there have been no positive developments towards this minimum quota for women in recent years.</p> <p>18. In line with article 4(1) of the Convention and the Committee’s general recommendation No. 25 (2004) on temporary special measures, the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Provide incentives such as gender scorecards, strengthen targeted recruitment and set time-bound goals and quotas in all areas covered by the Convention and at all levels where women are underrepresented or disadvantaged, including on executive boards of large and medium sized listed companies;</p> <p>(b) Consider extending the use of quotas to smaller and unlisted companies;</p> <p>(c) Continue and further strengthen specific temporary special measures to accelerate the participation of women belonging to disadvantaged groups such as migrant women, Roma women, Sami women, single mothers, older women and women with disabilities, in political and public life, decision-making, education and the labour market.</p>	<p>a) Tarjota kannustimia edistää tasa-arvoa aloilla, joilla naiset ovat aliedustettuina tai heikommassa asemassa.</p> <p>b) Kiintiöiden käyttö pienemmissä ja listaamattomissa yhtiöissä.</p> <p>c) Heikommassa asemassa olevien, kuten maahanmuuttajanaisten, osallistuminen poliittiseen ja julkiseen elämään.</p>

	<p>Discriminatory gender stereotypes</p> <p>19. The Committee notes that parliament is discussing a government proposal to make committing a crime on a gender-based motive an aggravating circumstance for hate speech offences and other offences.. The Committee nevertheless notes with concern:</p> <p>(a) That hate speech, including misogynist speech, has risen considerably as a percentage of all hate crimes from 37 per cent in 2016 to 52 per cent in 2020;</p> <p>(b) That a high incidence of hate speech is gender-related, particularly directed against ethnic minority women and against women politicians;</p> <p>(c) That media and the advertising sector reportedly convey stereotyped images and messages regarding women, particularly with regard to gender-based violence against women, and there are no self-regulatory instruments.</p> <p>20. Recalling the Committee’s previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, para.27) the Committee recommends that that the State party:</p> <p>(a) Take steps to criminalize sexist, misogynist and other forms of gender-related hate speech, including against migrant women and women belonging to national minorities;</p> <p>(b) Strictly enforce the October 2021 amendment to the Criminal Code concerning the right to bring charges for menace in cases of gender-related hate speech;</p> <p>(c) Further strengthen measures to address gender-related hate speech and the portrayal of stereotyped images regarding women in the media, including by encouraging the media and advertising sectors to institute effective self-regulatory mechanisms to prohibit the use of such hate speech and promote positive and non-stereotypical portrayals of women and girls.</p>	<p>a) Toimia sukupuoleen perustuvan vihapuheen kriminalisoimiseksi.</p> <p>b) Panna täytäntöön rikoslakiin lokakuussa 2021 tehdyn muutoksen, jonka myötä laitton uhkaus on virallisen syytteen alainen tietyissä sukupuoleen perustuvan vihapuheen tapauksissa.</p> <p>c) Tehdä toimia sukupuoleen liittyvää vihapuhetta ja stereotyyppisen naiskuvan esittämistä vastaan; median itsesääntely.</p>
	<p>Harmful practices</p> <p>21. The Committee notes the proposed amendment of the Law on verification of gender to remove the requirement of proof of sterilisation for a transsexual person.. It also notes that a working group was established to prepare best practice guidance to help health-care professionals advise parents with intersex children. The Committee further notes that forced marriage is punishable as human trafficking or as coercion. The Committee notes with concern, however:</p>	<p>a) FGM poistaminen, ml. tietoisuuden lisääminen sen haitallisuudesta.</p> <p>b) Intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeettomat sukuelimiin kohdistuvien kirurgisten toimenpiteiden kriminalisointi.</p> <p>c) Steriloimislain 2 §:n kumoaminen; Tehokkaat oikeussuojakeinot pakkosterilisaation uhreille.</p>

	<p>(a) The absence of legislation specifically criminalizing Female Genital Mutilation and the reported lack of capacity building and awareness raising for public health professionals on FGM;</p> <p>(b) The performance of surgical interventions on intersex children with the aim of “normalising” their genitalia;</p> <p>(c) The failure of the State party to repeal Section 2 of the Sterilisation Law, which permits the sterilization of women with mental disabilities who have limited legal capacity or who have been deprived of their legal capacity without their consent;</p> <p>(d) That forced marriage is not explicitly criminalised in the Criminal Code of Finland and that victims of forced marriage are often not identified as such in Finland, resulting in low prosecution rates.</p> <p>22. Recalling joint general recommendation No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women/general comment No. 18 of the Committee on the Rights of the Child (2019) on harmful practices, and the Committee’s previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, paras.17 and 29), the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Continue and further strengthen efforts to eliminate female genital mutilation, including by raising awareness of its harmful effects for girls and women in the communities that continue to engage in this practice and by specifically criminalizing female genital mutilation;</p> <p>(b) Specifically criminalize surgical interventions on the genitalia of intersex children unless medically necessary;</p> <p>(c) Take immediate steps to repeal section 2 of the Sterilization Law and provide effective remedies for women victims of forced or involuntary sterilization;</p> <p>(d) Explicitly criminalise forced marriage in the Criminal Code, ensure that all suspected cases of forced marriage are effectively investigated and that those responsible are prosecuted and adequately punished and that victims receive appropriate care, support and reparations.</p>	<p>d) Pakkoavioliiton nimenomainen kriminalisoiminen rikoslaissa; Tapausten asianmukainen käsittely; uhrien tuki.</p>
	<p>Equal participation in political and public life</p> <p>27. The Committee welcomes the high percentage of women in the State party’s parliament (45.5 per cent), among the State party s representatives in the European Parliament (57.1 per cent) and as ambassadors in the civil service (50%). The Committee notes with concern, however, that:</p> <p>(a)The majority of the candidates in municipal elections are men;</p>	<p>a) Naisten ja miesten tasavertainen mukaan ottaminen vaalilistoille.</p> <p>b) Varmistaa naisten osallisuus poliittisessa ja julkisessa elämässä</p> <p>c) Tiedon lisääminen naisten tasavertaisen edustuksen nopeuttamiseksi saamelaisalueilla ja Ahvenanmaalla.</p>

	<p>(b) Migrant women, women with disabilities, women from ethnic minorities and Roma women are underrepresented in political and public life and notes the lack of statistical data on their situation;</p> <p>(c) In the Sámi Parliament, only eight out of 21 members and 1 out of 4 deputy members are women. And only ten members of all 30 members of the Parliament of Åland are women;</p> <p>(d) Women are underrepresented in high ranking roles in the defence forces.</p> <p>28. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 23, and recalling its general recommendation No. 23 (1997) on women in political and public life and its general recommendation No. 25 on temporary special measures, the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Adopt measures, including temporary special measures such as statutory quotas or incentives for political parties to include an equal number of women and men in their electoral lists, especially at the municipal level;</p> <p>(b) Put in place measures, including temporary special measures, to ensure that the representation of women in political and public life, and particularly in leadership positions, reflects the full diversity of the population;</p> <p>(c) Carry out awareness raising activities, with a particular emphasis on the region of Åland and the Sami populations, to accelerate women’s equal representation in political and public life;</p> <p>(d) Putting in place temporary special measures, including statutory quotas, for the representation of women in decision-making positions in the defence forces.</p>	<p>d) Naisten edustuksen lisääminen puolustusvoimien johtotehtävissä.</p>
	<p>Education</p> <p>29. The Committee notes the State party’s indication that legislation integrating equality and non-discrimination in the curriculum for early childhood education will enter into force in 2023. It welcomes the State party’s efforts to include courses on non-discrimination, equality and intimate partner violence in military academy curricula. The Committee also welcomes the fact that the Government of Åland supports projects to encourage girls and boys to make non-traditional educational choices. The Committee welcomes the publication in 2021 of the action plan to prevent bullying, violence and harassment in schools and educational institutions and the publication by the Finnish National Agency for Education of a guide on preventing and intervening in sexual harassment cases at schools and educational institutions. The Committee, however, notes with concern:</p>	<p>a) Kohdentaa riittävästi resursseja ja valvontaa osallistavien kouluympäristöjen tarjoamiseksi.</p> <p>b) Edistää naisten ja tyttöjen osallistumista ei-naisvaltaisille opiskelu- ja urapoluille.</p> <p>c) Väliaikaisia erityistoimenpiteitä naisten tasa-arvoisen edustuksen varmistamiseksi akateemisissa tehtävissä.</p>

	<p>(b) Persistent gender segregation in the education sector and the low number of women and girls choosing non-traditional fields of study and career paths;</p> <p>(c) Women’s underrepresentation in high-level academic positions despite the high number of women in higher education.</p> <p>30. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7 para. 25), and recalling its general recommendation No. 36 (2017) on the right of girls and women to education, the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Allocate sufficient resources for and monitor the implementation of the national anti-bullying action plan to provide safe and inclusive educational environments free from discrimination, harassment and gender-based violence, strengthen the role of counsellors in ensuring safe and inclusive educational environments, impose and implement sanctions for bullying, and address intersecting forms of discrimination faced by disadvantaged groups of women and girls in the education system;</p> <p>(b) Continue to promote women’s and girls’ participation in non-traditional fields of study and career paths, in particular in science, technology, engineering and mathematics (STEM) and information and communication technology (ICT), adopting temporary special measures in this regard, in line with article 4 of the Convention and the Committee’s general recommendation No.25;</p> <p>(c) Encourage the introduction of temporary special measures, such as statutory quotas, to ensure the equal representation of women in high-level academic positions.</p>	
	<p>Employment</p> <p>31. The Committee welcomes the recent legislative amendments providing equal family leave for both parents and additional leave to single parents. It takes note of the State party’s efforts to eliminate gender segregation in the labour market and its intention to reduce the gender pay gap to 12 per cent by 2025. The Committee nevertheless notes with concern:</p> <p>(a) Persistent gender segregation in the labour market, where women are concentrated in traditionally “female” occupational sectors such as care work, and the increased risk of gender segregation through the transition to teleworking;</p> <p>(b) The persistent gender pay gap of 16 per cent, which adversely affects women’s pension benefits;</p> <p>(c) The difficulties experienced by women belonging to ethnic minorities, migrant women and women with disabilities in accessing secure, well-paid and full time work;</p>	<p>a) Edistää naisten edustusta ei-naisvaltaisilla aloilla ja vähentää sukupuolten välistä erottelua työmarkkinoilla.</p> <p>b) Varmistaa palkka-avoimuus ja samapalkkaisuus.</p> <p>c) Parantaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien naisten pääsyä hyvin palkattuihin töihin.</p> <p>d) Valvoa, etteivät naiset kohtaa syrjintää raskauden tai äitiyden perusteella.</p>

	<p>(d) Discrimination against women based on pregnancy and maternity;</p> <p>(e) The low percentage of men who take parental leave;</p> <p>(f) The disproportionately low representation of women in decision - making processes and positions in the economic sector.</p> <p>32. With reference to its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 27), the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Take legislative and policy measures, including temporary special measures in accordance with article 4 (1) of the Convention, such as quotas and financial incentives for employers, to promote women’s representation in non-traditional career paths and to reduce gender segregation in the labour market, particularly in innovative sectors such as the digital sector, and consider developing a national plan to address the issue;</p> <p>(b) Ensure salary transparency and that both public and private companies to respect the principle of equal pay for work of equal value, and regularly review wages in sectors where women are concentrated and adopt measures to close the gender pay gap, including through gender-neutral analytical job classification and evaluation methods and regular pay surveys;</p> <p>(c) Develop effective strategies and policies to improve women’s access to secure, well-paid jobs with a particular emphasis on disadvantaged groups of women, including migrant women, women from ethnic minority groups, single mothers, older women and women with disabilities;</p> <p>(d) Strictly enforce the provisions of the Equality Act prohibiting discrimination against women based on pregnancy or maternity and provide adequate reparation to victims of such discrimination, including the possibility of reinstatement in their job in case of unfair dismissals;</p> <p>(e) Implement measures to ensure the equal sharing domestic responsibilities between women and men and encourage men to avail themselves of their full parental leave;</p> <p>(f) Introduce relevant policies to significantly increase women’s decision-making position in the private sector, including in the most innovative sectors, such as the digital sector.</p>	<p>e) Edistää kotitalousvastuun ja vanhempainvapaiden tasa-arvoisempaa jakaantumista.</p> <p>f) Lisätä naisten asemaa päätösten teossa yksityisellä sektorilla.</p>
	<p>Disadvantaged groups of women</p> <p>37. The Committee notes with appreciation that separate wings for women inmates will be established in six prisons to ensure their safety and well-being. It also notes the State party’s indication that proposed amendments to the Law on the promotion of</p>	<p>Seuraavassa raportissa tietoa toimista moniperustaista syrjintää kohtaavien naisten, mm. romaninaisten, oikeuksien turvaamiseksi.</p>

	<p>integration to facilitate the integration of migrant women in society and strengthen their access to the labour market. It further notes that the third national policy on the Roma under preparation focuses on the status of several groups within the Roma community, including Roma women. The Committee notes with concern, however, the lack of information on specific measures to address the situation of women who face intersecting forms of discrimination, in particular migrant women, Roma women, older women and women with disabilities.</p> <p>38. The Committee recommends that in its next report the State party provide detailed information on targeted measures to ensure equal rights and opportunities for women who face intersecting forms of discrimination, including migrant women, Roma women, older women and women with disabilities.</p>	
	<p>Beijing Declaration and Platform for Action</p> <p>41. The Committee calls upon the State party to use the Beijing Declaration and Platform for Action and to further evaluate the realization of the rights enshrined in the Convention in order to achieve substantive equality between women and men.</p>	Käyttää Pekingin julistusta todellisen tasa-arvon saavuttamiseksi.
	<p>2030 Agenda for Sustainable Development</p> <p>42. The Committee calls for the realization of substantive gender equality, in accordance with the provisions of the Convention, throughout the process of implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development.</p>	Käyttää Agenda2030 -toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteita todellisen tasa-arvon saavuttamiseksi.
YK:n Ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022	6.28 Revise antidiscrimination laws and equal opportunity legislation to provide better and intersectional victim protection (Germany).	Paremmen ja intersektionaalisen suojelun tarjoaminen (Saksa).
	6.29 Take all necessary steps to review the Non-Discrimination Act and other relevant anti-discrimination laws to improve the effectiveness of the legal and institutional framework to combat discrimination (Viet Nam).	Syrjinnän torjuntaa koskevan oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksen tehostaminen (Vietnam).
	6.30 Review and amend the non-discrimination act and other relevant anti-discrimination laws to further improve the effectiveness of the legal and institutional framework to combat discrimination (Timor-Leste).	Syrjinnän vastaisten lakien tarkastelu oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksen tehostamiseksi (Itä-Timor).

	6.31 Improve the legal framework and institutional measures to combat discrimination and enhance access to effective remedies for victims of discrimination (Sri Lanka).	Kehitys syrjinnän poistamiseksi ja tehokkaiden oikeussuojatoimien lisäämiseksi (Sri Lanka).
	6.39 Review and strengthen current policies and initiatives to combat societal discrimination against members of racial, religious, and ethnic minority groups, including providing an exemption for religious minorities in the draft Animal Welfare legislation (United States of America).	Toimia rodullisiin, uskonnollisiin ja etnisiin vähemmistöryhmiin kohdistuvan yhteiskunnallisen syrjinnän torjumiseksi (Yhdysvallat).
	6.43 Continue implementing measures against discrimination through expanding focus area (Georgia).	Syrjinnän vastaisten toimien täytäntöönpanon jatkaminen painopistettä laajentamalla (Georgia).
	6.44 Take effective measures to prevent both online and offline hate speech, firmly and publicly condemn such speech and intensify efforts aimed at addressing online hate speech (Viet Nam).	Vihapuheen tehokas estäminen verkossa ja sen ulkopuolella (Vietnam).
	6.45 Continue its good efforts to fight against discrimination, racism and hate speech (Algeria).	Hyvin ponnistelujen jatkaminen syrjinnän, rasismien ja vihapuheen torjumiseksi (Algeria).
	6.46 Enhance efforts in combating racism, xenophobia, and hate crimes, especially those targeting migrants and asylum seekers (Indonesia).	Rasismien, muukalaisvihan ja viharikosten torjumisen tehostaminen (Indonesia).
	6.47 Continue its efforts to combat racism, hate speech and promote tolerance throughout the society (Bangladesh).	Ponnisteluja rasismien ja vihapuheen torjumiseksi ja suvaitsevaisuuden edistämiseksi (Bangladesh).
	6.48 Take measures aimed at reducing hate speech and hate crimes, strengthen opposition to discrimination and violence that are carried out on racial, religious, ethnic and other grounds, and provide effective legal protection for victims of such crimes (Belarus).	Toimenpiteitä vihapuheen ja -rikosten vähentämiseksi sekä rotuihin, uskonnollisiin ja etnisiin syihin perustuvan syrjinnän vastustaminen (Valko-Venäjä).
	6.49 Guarantee the application of more effective measures to combat racism, with adequate resources in all existing institutions and policies; Ensure that the security forces receive mandatory training in human rights, especially in the fight against discrimination and hate speech; that judicial authorities conduct prompt and impartial investigations and trials of hate crimes committed by police and security forces, and ensure a credible protection program for victims (Venezuela (Bolivarian Republic of)).	Rasismien torjunta instituutioissa ja politiikoissa. Turvallisuusjoukkojen pakollinen koulutus ihmisoikeuksista. Nopea ja puolueeton poliisin ja turvallisuusjoukkojen viharikosten tutkinta ja riittävä suojelu uhreille (Venezuela).

	6.50 Ensure that training programmes for law enforcement officials at all levels include mandatory training on human rights, including on anti-discrimination, and combatting hate speech and hate crime (Bulgaria).	Pakollinen ihmisoikeuskoulutus lainvalvontaviranomaisille (Bulgaria).
	6.51 Further undertake all necessary steps for addressing hate speech and hate crimes, including providing training to central and local authorities and law enforcement officials (Republic of Moldova).	Toimenpiteitä vihapuheen ja viharikosten torjumiseksi, ml. koulutusta viranomaisille (Moldova).
	6.52 Ensure the law enforcement, security and judicial authorities have the necessary knowledge and skills to address hate crimes against asylum seekers, refugees and immigrants especially Muslims (Iran (Islamic Republic of)).	Lainvalvonta-, turvallisuus- ja oikeuslaitosviranomaisille koulutusta viharikosten torjumisesta (Iran).
	6.53 Take appropriate action towards the provision of human rights training to teachers, as a means of diminishing discrimination towards students from migrant backgrounds (Greece).	Ihmisoikeuskoulutus opettajille maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden syrjinnän vähentämiseksi (Kreikka).
	6.54 Take effective measures to combat racial discrimination, xenophobia and hate crimes online and offline (China).	Toimia rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja viharikosten torjumiseksi verkossa ja sen ulkopuolella (Kiina).
	6.55 Step up measures to eradicate ethnic profiling by police forces and avoid discriminatory treatment (Costa Rica).	Toimia poliisin etnisen profiloinnin poistamiseksi ja syrjinnän välttämiseksi (Costa Rica).
	6.56 Continue to address the issue of racial and ethnic profiling, including amongst its enforcement officials (Malaysia).	Rotuun ja etniseen profilointiin liittyvien kysymysten käsittely, myös lainvalvontaviranomaisten keskuudessa (Malesia).
	6.57 Continue efforts in the fight against racial discrimination and hate speech (Côte d'Ivoire).	Ponnisteluja rotusyrjinnän ja vihapuheen torjumiseksi (Norsunluurannikko).
	6.58 Continue strengthening laws that combat racism, hate crimes by ensuring effective and prompt investigations and prosecutions of hate crimes (Eswatini).	Rasismia ja viharikoksia torjuvien lakien vahvistaminen varmistamalla tehokkaat ja nopeat viharikosten tutkinnat ja syytteesenpanot (Eswatini).
	6.59 Step up efforts to combat discrimination, hate speech and incitement to violence based on race and ethnic group (Gabon).	Toimia rotuun ja etnisyyteen pohjautuvan syrjinnän, vihapuheen ja väkivaltaan yllytyksen poistamiseksi (Gabon).

	6.60 Continue measures to combat hate speech and hate crimes (Georgia).	Toimia vihapuheen ja viharikosten torjumiseksi (Georgia).
	6.61 Ensure that effective efforts to combat racism are adequately funded and systematically implemented into existing structures, institutions and policies (Greece).	Riittävä rahoitus rasismiin vastaisille toimille ja niiden toteutus järjestelmällisesti rakenteissa, instituutioissa ja politiikoissa (Kreikka).
	6.62 Pursue efforts undertaken in combatting intolerance, hate speech and hate crimes against vulnerable and minorities (Lebanon).	Suvaitsemattomuuden, vihapuheen ja heikossa asemassa oleviin ja vähemmistöihin kohdistuvien viharikosten torjunta (Libanon).
	6.63 Adopt a national plan to combat extremism, intolerance and hatred against vulnerable and minority groups (Libya).	Kansallinen suunnitelma ääriliikkeiden, suvaitsemattomuuden sekä haavoittuviin ja vähemmistöryhmiin kohdistuvan vihan torjumiseksi (Libya).
	6.64 Continue its efforts to combat, both online and offline, discrimination, hate speech and incitement to discrimination on the grounds of, inter alia, race, ethnicity, religion or sexual orientation and gender identity (Liechtenstein).	Ponnisteluja sekä verkossa että sen ulkopuolella tapahtuvan syrjinnän, vihapuheen ja mm. rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaan syrjintään yllytyksen torjumiseksi (Liechtenstein).
	6.65 Take further efforts to combat discrimination, hate speech and incitement to discrimination or violence, particularly on the grounds of race, ethnicity, religion or sexual orientation and gender identity (Montenegro).	Toimia erityisesti rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän, vihapuheen ja syrjintään tai väkivaltaan yllytyksen torjumiseksi (Montenegro).
	6.66 Continue efforts to combat racial discrimination by strengthening the prevention policy (Morocco).	Toimia rotusyrjinnän torjumiseksi vahvistamalla ennaltaehkäiseviä toimia (Marokko).
	6.67 Enhance the efforts against racial discrimination (Mozambique).	Rotusyrjinnän vastaisten toimien tehostaminen (Mosambik).

	6.68 Take effective measures to combat, prevent and eliminate racial discrimination and hate speech and other related intolerances (Namibia).	Toimenpiteitä rotusyrjinnän ja vihapuheen ja muun niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseksi, ehkäisemiseksi ja poistamiseksi (Namibia).
	6.69 Step up efforts to combat discrimination, hate speech and violence on the grounds of, inter alia, ethnicity, race and religion (Nepal).	Mm. etniseen alkuperään, rotuun ja uskontoon perustuvan syrjinnän, vihapuheen ja väkivallan torjuminen tehokkailla toimilla (Nepal).
	6.70 Cease discrimination of persons on the basis of nationality, cancel unlawful decisions, and take effective measures to prevent such cases in the future (Russian Federation).	Henkilöiden kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän lopettaminen, laittomien päätösten kumoaminen ja toimia tällaisten tapausten estämiseksi (Venäjä).
	6.71 Continue efforts to improve its legal and institutional frameworks to protect against discrimination and inequality, in order to ensure the necessary legal protection, provided that it is constantly evaluated, so as to fully reflect its obligations under the law (Saudi Arabia).	Oikeudellisten ja institutionaalisten puitteiden vahvistaminen syrjinnän ja eriarvoisuuden torjumiseksi. Oikeussuojakeinojen varmistaminen (Saudi Arabia).
	6.72 Ensure prompt and thorough investigation for all cases of hate crimes (Sierra Leone).	Varmistaa kaikkien viharikostapausten nopea ja perusteellinen tutkinta (Sierra Leone).
	6.73 Redouble efforts to combat discrimination, hate speech and incitement to discrimination or violence (State of Palestine).	Ponnistelut syrjinnän, vihapuheen ja syrjintään tai väkivaltaan yllyttämisen torjumiseksi (Palestiinan osavaltio).
	6.74 Conduct a comprehensive review of the Government's Action Programme to Combat Racism to ensure that all forms of racial discrimination and xenophobia are effectively addressed, and combat the ideas of so-called "racial superiority" and hate speech (Syrian Arab Republic).	Rasismien vastaisen toimintaohjelman kattava arviointi, jotta kaikkiin rotusyrjinnän ja muukalaisvihan muotoihin puututaan tehokkaasti. Vihapuheen ja ns. rodullisen ylempiarvoisuuden ajatuksen torjuminen (Syyria).
	6.75 Intensify its efforts to combat discrimination, hate speech and incitement to discrimination or violence on any ground (Timor-Leste).	Tehostaa toimia torjuakseen syrjintää, vihapuhetta ja yllyttämistä syrjintään tai

		väkivaltaan millä tahansa perusteella (Itä-Timor).
	6.76 Step up efforts to combat racial discrimination, hate speech and incitement to discrimination and violence based on race or religion, by encouraging the reporting of hate crimes, and ensuring that such crimes are thoroughly investigated, and perpetrators prosecuted and punished (Tunisia).	Ponnisteluja rotusyrjinnän, vihapuheen sekä rotuun tai uskontoon perustuvaan syrjintään ja väkivaltaan yllyttämistä vastaan. Viharikosten tehokas tutkinta ja syytteeseen asettaminen (Tunisia).
	6.77 Enhance efforts to promote tolerance and intercultural understanding with the aim of eliminating racism and discrimination in all sectors of society (Turkmenistan).	Suvaitsevaisuuden ja kulttuurienvälisen ymmärryksen edistäminen rasmin ja syrjinnän poistamiseksi kaikilta yhteiskunnan sektoreilta (Turkmenistan).
	6.85 Encourage the reporting of hate crimes and ensure that hate crimes were thoroughly investigated and perpetrators prosecuted and victims provided with effective remedies (Zambia).	Kannustaa ilmoittamaan viharikoksista, varmistaa viharikosten tutkinta, syytteeseen asettaminen ja uhrien oikeussuojakeinot (Sambia).
	6.86 Continue efforts to ensure that hate crimes are thoroughly investigated, and bring perpetrators to justice, and provide effective remedies for victims (Iraq).	Varmistetaan viharikosten perusteellinen tutkinta, tekijöiden syytteeseen asettaminen ja uhrien tehokkaat oikeussuojakeinot (Irak).
	6.105 Ensure access to health services for everyone without discrimination (Pakistan).	Varmistaa terveydenhuoltopalvelujen saatavuus kaikille ilman syrjintää (Pakistan).
	6.106 Ensure access for everyone, without distinction, to appropriate care (Tunisia).	Varmistaa yhdenvertaisesti kaikille asianmukaisen hoidon saatavuus (Tunisia).
	6.107 Consider strengthening primary health-care services to enhance their availability and accessibility throughout the country, with a view to ensure equal access to all groups (Malta).	Perusterveydenhuollon palvelujen vahvistaminen ja niiden saatavuuden parantaminen koko maassa yhdenvertaisesti (Malta).
	6.115 Increase the availability of mental health care services in all regions and enhance services for preventive and early interventions, especially for children and youth (Panama).	Lisätä mielenterveyspalvelujen saatavuutta kaikilla alueilla ja tehostaa ennaltaehkäiseviä toimia erityisesti lapsille ja nuorille (Panama).
	6.116 Create equal access to mental healthcare across the country, especially for the physically challenged and children (Sierra Leone).	Luoda yhtäläiset mahdollisuudet saada mielenterveyshuoltoa kaikkialla maassa,

		erityisesti liikuntarajoitteisille ja lapsille (Sierra Leone).
	6.118 Encourage to place human rights at the core of any response to fight pandemic by fair distribution of vaccines, medicines, tools and remedies to all, without discrimination (Cambodia).	Ihmisoikeudet pandemiasta toipumisen keskiöön, rokotteiden, lääkkeiden ja muiden resurssien jakaminen oikeudenmukaisesti (Kambodzha).
	6.119 Continue to ensure equal access to inclusive education for all children (India).	Varmistaa jatkossakin kaikille lapsille yhtäläinen pääsy osallistuvaan koulutukseen (Intia).
	6.120 Ensure equal access to inclusive education for all children, including children with a migrant background (Viet Nam).	Varmistaa kaikille lapsille, myös maahanmuuttajataustaisille lapsille, yhtäläinen pääsy inklusiiviseen koulutukseen (Vietnam).
	6.121 Take further measures that will centre on issues of inclusive education for children from vulnerable groups or at the risk of marginalization, such as Roma children (Armenia).	Lisätoimenpiteitä, jotka keskittyvät haavoittuviin ryhmiin kuuluvien tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten, kuten romanilasten inklusiiviseen koulutukseen (Armenia).
	6.123 Take further steps to promote equal opportunities for the Roma community in education and employment (India).	Edistää romaniyhteisön yhtäläisiä mahdollisuuksia koulutuksessa ja työllisyydessä (Intia).
	6.124 Strengthen measures to ensure equal access to education for all girls and boys, including Roma and those with a migrant background (Peru).	Varmistaa kaikille tytöille ja pojille, myös romaneille ja maahanmuuttajataustaisille, yhtäläinen pääsy koulutukseen (Peru).
	6.132 Enhance its efforts to increase women's participation in the public and private sectors and their representation at the highest level (Timor-Leste).	Lisätä naisten osallistumista julkisella ja yksityisellä sektorilla ja heidän edustustaan korkeimmalla tasolla (Itä-Timor).
	6.133 Continue the implementation of measures against the salary gap between women and men and the segregation of professions for reasons of gender; which is in particular a challenge for all and actions adopted and useful experience will be of particular interest (Colombia).	Naisten ja miesten välisten palkkaerojen ja sukupuoleen perustuvan ammattien erottelun vastaisia toimenpiteitä (Kolumbia).

	6.134 Continue to close the pay gap between men and women by eliminating significant segregation on the basis of sex in the labour market (Russian Federation).	Miesten ja naisten välisen palkkaeron kaventaminen poistamalla sukupuoleen perustuva erottelu työmarkkinoilla (Venäjän).
	6.135 Promote gender equality and effectively combat violence against women (China).	Edistää sukupuolten tasa-arvoa ja torjua tehokkaasti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa (Kiina).
	6.140 Prepare a national plan to combat violence and discrimination against women and provide access and financial aid to support services, and strengthen cooperation between different government agencies (Iran (Islamic Republic of)).	Kansallisen suunnitelman laadinta naisiin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän torjumiseksi ja tarjota tukipalvelujen saatavuutta ja taloudellista tukea sekä vahvistaa yhteistyötä eri virastojen välillä (Iran).
	6.169 Continue with actions to end domestic violence, violence against women and combat racial discrimination (Pakistan).	Toimia perheväkivallan, naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi ja rotusyrjinnän torjumiseksi (Pakistan).
	6.190 Promote actively the rights and the participation of persons with disabilities in society, including in the labour market, and guarantee effective legal protection against discrimination of persons with disabilities (Cuba).	Edistää vammaisten oikeuksia ja osallistumista yhteiskuntaan, myös työmarkkinoille, ja taata tehokas oikeudellinen suoja vammaisten syrjintää vastaan (Kuuba).
	6.191 Safeguard the diversity of cultural expressions, promote intercultural and intracultural dialogue and support traditional practices and creative productions by all persons in vulnerable situations, including persons with disabilities (Cyprus).	Turvata kulttuurin ilmaisumuotoja, edistää kulttuurienvälistä vuoropuhelua ja tukea haavoittuvassa asemassa olevien käytäntöjä, ml. vammaiset henkilöt (Kypros).
	6.194 Ensure in law and in practice that workers with disabilities enjoy the right to just and favourable conditions of work on equal basis with others (Gambia).	Varmistaa laissa ja käytännössä, että vammaisilla työntekijöillä on oikeus oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työehtoihin tasavertaisesti muiden kanssa (Gambia).
	6.197 Make further progress in prohibiting discrimination against persons with disabilities in all fields, including the provision of government services (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland).	Vammaisten syrjinnän kieltäminen kaikilla aloilla, ml. julkisissa palveluissa (Yhdistynyt kuningaskunta).

	6.198 Improve access for persons with disabilities to public information and transportation and ensure effective legal protection against discrimination and exploitation in the labour market (United States of America).	Parantaa vammaisten pääsyä julkisiin tietoihin ja kulkuvälineisiin ja varmistaa tehokas oikeudellinen suoja syrjintää ja hyväksikäyttöä vastaan työmarkkinoilla (Yhdysvallat).
	6.200 Step up efforts to ensure the quality of life of the Sami People and the Roma People. In particular, solve issues related to the return of land, employability, salaries, stigmatization, and others (Chile).	Tehostaa työtä saamelaisten ja romanien elämänlaadun varmistamiseksi (Chile).
	6.218 Undertake actions to promote access to employment for migrant women and women of immigrant origin, without discrimination (Peru).	Varmistaa maahanmuuttajanaisten yhdenvertainen pääsy työelämään (Peru).
	6.219 Effectively implement relevant laws and strategies that promote non-discrimination and better integration of migrants into Finnish society (Philippines).	Toimeenpanna lakeja ja strategioita, jotka edistävät syrjimättömyyttä ja maahanmuuttajien parempaa integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan (Filippiinit).
YK:n itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1)	<p>2. Ageismi ja ikäsyrjintä</p> <p>70. Itsenäinen asiantuntija kehottaa Suomen hallitusta tarkistamaan uusia lakejaan, strategioitaan ja toimintasuunnitelmiaan sen varmistamiseksi, että ikäsyrjintää ja ageistisia käytäntöjä ei jatketa eikä suvaita. Ikääntyneen väestön moninaisuuden huomioiminen myös hyödyttäisi yhteiskuntaa. Sukupolvien välisiä lähestymistapoja olisi vahvistettava ja olisi tiedostettava, että nuoremmat sukupolvet ovat tulevia ikääntyneiden sukupolvia. Elämänkaaren aikaisen ihmisoikeuksien suojelun tarpeen tunnustaminen on olennaista kaikenikäisille henkilöille, koska ihmisoikeuksien toteutuminen vanhemmassa iässä takaa arvokkaan ikääntymisen osallistavassa yhteiskunnassa.</p>	Ehkäistä ikäsyrjintää ja ageistisia käytäntöjä.
	71. Itsenäinen asiantuntija suosittelee, että Suomi harkitsee yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivallan laajentamista yhdenvertaisuuden edistämisen lisäksi myös ikään perustuvien työpaikkasyrjintä- ja työsyryntätapausten selvittämiseen.	Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivallan laajentaminen ikään perustuvien työpaikka- ja työsyryntätapausten selvittämiseen.
	72. Itsenäinen asiantuntija kannustaa hallitusta tarkistamaan käytettävissä olevia keinoja vaikuttaakseen syrjiviin ajattelutapoihin, erityisesti määräysvaltaa käyttävien kohdalla. Moniperustaiseen syrjintään on voitava puuttua tehokkaasti.	Puuttua tehokkaasti moniperustaiseen syrjintään.

	<p>73. Itsenäinen asiantuntija suosittelee, että toimintarajoitteisille ikääntyneille tarjottavien terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen olisi perustuttava vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisiin oikeuksiin. Ikääntyneenä vammautuneisiin tällä hetkellä sovellettavat oikeudet ja toimenpiteet näyttävät kuuluvan erilaisten palvelujärjestelmien piiriin, minkä vuoksi ikääntyneet eivät saa vammaispalvelulain mukaisia palveluja. Yleissopimuksen mukaisesti henkilöillä, joilla on älyllinen ja/tai psykososiaalinen vamma, mukaan lukien kognitiivinen toimintarajoite, kuten dementia, olisi oltava oikeus henkilökohtaiseen apuun.</p>	<p>Toimintarajoitteisille ikääntyneille tarjottavien terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen perustuttava CRPD:n mukaisiin oikeuksiin.</p>
	<p>74. Itsenäinen asiantuntija suosittelee vahvasti, että hallitus tarkistaa iäkkään henkilön määritelmän henkilönä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt sellaisten sairauksien tai vammojen vuoksi, jotka ovat alkaneet, lisääntyneet tai pahentuneet korkean iän tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen vuoksi. Korkeaa ikää koskevan poissulkemisen sisällyttäminen uudistettuun vammaispalvelulakiin rajoittaa edelleen ikääntyneiden mahdollisuutta saada lain mukaisia kuljetuspalveluja.</p>	<p>Tarkistaa iäkkään henkilön määritelmä ja huomioida iäkkäiden yhdenvertainen mahdollisuus kuljetuspalveluihin vammaispalvelulain uudistuksessa.</p>
	<p>3. Syrjintä ja intersektionaalisuus</p> <p>75. Palvelujen tarjoamisessa olisi otettava huomioon erityisesti lesboja, homoja, biseksuaaleja, transsukupuolisia ja intersukupuolisia, alkuperäiskansataustaisia tai etnisen taustan omaavia ikääntyneitä koskevat erityistarpeet, jotta heille voidaan tarjota kulttuurin huomioon ottavia terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja. Ikääntyneet lesbot, homot, biseksuaalit, transsukupuoliset ja intersukupuoliset henkilöt, jotka ovat yksi haavoittuvimmista ryhmistä, saavat riittämättömiä palveluja ja heidän terveytensä on muuta väestöä heikompi. He ovat myös yksi näkymättömmistä ikääntyneiden ryhmistä sosiaalisen stigman vuoksi, ja kansalliset lait ja politiikat sekä koko yhteiskunta jättävät heidät suurelta osin huomiotta. He saattavat kohdata monenlaista syrjintää seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuoliominaisuuksiin liittyvän leiman vuoksi.</p>	<p>Erityistarpeiden huomioon ottaminen palveluissa erityisesti lesboja, homoja, biseksuaaleja, transsukupuolisia ja intersukupuolisia, alkuperäiskansataustaisia tai etnisen taustan omaavia ikääntyneitä koskevissa asioissa.</p>
	<p>76. Tiedon puute terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen saatavuudesta ja niiden hakemisesta luo esteitä ikääntyneille naisille ja kielellisten, uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen jäsenille sekä pakolaisille ja maahanmuuttajille. Terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen ammattilaisille olisi annettava koulutusta ihmisoikeuksista ja kulttuurin huomioon ottamisesta. Hallituksen tulisi harkita kulttuurin huomioon ottavan koulutuksen rahoituksen lisäämistä tällaisille ammattilaisille.</p>	<p>Lisäkoulutusta terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen ammattilaisille ihmisoikeuksista ja kulttuurin huomioon ottamisesta.</p>

	<p>77. Kieleen sekä etniseen ja alkuperäistaustaan perustuva syrjintä syvenee ikääntyneiden kohdalla. Muiden kuin suomea äidinkielenään puhuvien dementiaa sairastavien henkilöiden tarkoituksenmukaisten ja kulttuurin huomioon ottavien palvelujen suunnittelussa tulisi huomioida, että ikääntyneet dementiaa sairastavat saattavat palata käyttämään alkuperäistä kieltään ja menettää aiemman kykynsä kommunikoida toisella kielellä.</p>	<p>Ehkäistä kieleen, etniseen ja alkuperäistaustaan perustuvaa syrjintää dementiaa sairastavien kohdalla.</p>
	<p>78. Itsenäinen asiantuntija suosittelee, että hallitus lisää yhtä kolmesta saamen kielestä äidinkielenään puhuvien terveydenhuollon ammattilaisten määrää ja antaa kulttuurikoulutusta muille kuin saamelaisille terveydenhuollon työntekijöille, jotka työskentelevät ikääntyneiden saamelaisten parissa, erityisesti niiden kanssa, joilla on kognition heikentymää, mukaan lukien dementiaa sairastavat.</p>	<p>Lisätä saamen kieliä puhuvien terveydenhuollon ammattilaisten määrää ja antaa kulttuurikoulutusta.</p>
	<p>80. Terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa on kiinnitettävä huomiota alkuperäiskansa saamelaisille ominaisiin yhteisöllisiin käytäntöihin. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitean Suomea koskevassa seitsemännessä määräaikaiskertomuksessa esittämien mielenterveydenhoitoa koskevien suositusten mukaisesti koko saamelaisyhteisöä tukevia käytäntöjä, erityisesti yhteisöllistä hoitoa, on kehitettävä. Yhteisökeskukset, joissa työskentelee saamelaiskulttuuriin perehtyneitä terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisia, ovat entistä tärkeämpiä niille ikääntyneille saamelaisille, jotka haluavat jatkaa perinteistä poronhoitoon liittyvää elämäntyyliään, erityisesti kun otetaan huomioon nuorten saamelaisten lisääntyvä muutto kaupunkikeskuksiin.</p>	<p>Kiinnittää huomiota saamelaisille ominaisiin yhteisöllisiin käytäntöihin terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa.</p>
	<p>5. Sosiaalinen suojele, oikeus sosiaaliturvaan ja oikeus tehdä työtä</p> <p>84. Itsenäinen asiantuntija kehottaa hallitusta puuttumaan vanhuusiän köyhyyteen ja harkitsemaan keinoja köyhyyden lieventämiseksi erityisesti ikääntyneiden naisten keskuudessa, koska ikääntyneiden osuuden väestöstä odotetaan kasvavan tulevina vuosina. Itsenäinen asiantuntija kannustaa hallitusta etsimään keinoja puuttua sukupuolten väliseen eläke-eroon. Koska naiset ovat suhteettomasti edustettuina omaishoitajina ja sijaishuoltajina, hallituksen olisi harkittava sosiaalityöntekijöiden sosiaaliturvan ja työaikalain soveltamista sijaishuoltajien tukemiseen.</p>	<p>Puuttua vanhuusiän köyhyyteen ja sukupuolten väliseen eläke-eroon.</p>
	<p>85. Itsenäinen asiantuntija kehottaa hallitusta varmistamaan, että naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleisen suosituksen nro 16 (1991) mukaisesti, liittyen maaseudun ja kaupunkialueiden perheyriyksissä palkatonta työtä tekeviin naisiin, että palkatonta työtä tai omaishoidon sektorilla työtä tekeville ikääntyneillä maaseudulla asuvilla naisilla on mahdollisuus käyttää muita maksuihin perustumattomia sosiaalisen suojelun järjestelmiä.</p>	<p>Mahdollistaa palkatonta työtä tai omaishoidon sektorilla työskenteleville ikääntyneille naisille maksuihin perustumattomia sosiaalisen suojelun järjestelmiä.</p>

	<p>6. Digitalisaatio, koulutus ja elinikäinen oppiminen</p> <p>88. Vaikka verkkopalveluja käyttävien ikääntyneiden osuus on kasvussa, saavutettavuusongelmia on edelleen muun muassa sellaisten ikääntyneiden kohdalla, joilla ei ole digitaalista lukutaitoa johtuen ohjauksen ja koulutuksen puutteesta tai kyvyttömyydestä pysyä mukana nopeassa ja muuttuvassa teknologiassa, mukaan lukien sähköinen tunnistautuminen pankkeja varten. Itsenäinen asiantuntija korostaa, että sähköisille palveluille tai säännöksille tarvitaan edelleen pikaisesti vaihtoehtoja, jotta digitaalisiin palveluihin liittyvä tuki voidaan vakiinnuttaa. Myös selkokieltä tarvitaan joillekin ikääntyneille, erityisesti ikääntyneille maahanmuuttajille, lukutaidottomille ikääntyneille ja kielellisiin, uskonnollisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluville ikääntyneille, jotta voidaan varmistaa tietoon perustuva päätöksenteko.</p>	<p>Varmistaa selkokielisten palveluiden saatavuus ja vaihtoehtoisia tapoja digitaalisille palveluille.</p>
	<p>8. Riittävä elintaso</p> <p>96. Riittävän resursoitu ja kattava esteettömyysstrategia sekä kaikkien rakennusten, julkisten palvelujen ja julkisen liikenteen yleisen suunnittelun edistäminen ikääntyneiden, myös liikuntarajoitteisten ja vammaisten, esteettömyyden varmistamiseksi on tarpeen, jotta voidaan varmistaa ikääntyneiden osallisuus kaupunki- ja maaseutualueilla.</p>	<p>Mahdollistaa ikääntyneiden osallisuus varmistamalla julkisten rakennusten, palvelujen ja liikenteen esteettömyys.</p>
	<p>100. Hän kannustaa hallitusta kiinnittämään enemmän huomiota niiden ikääntyneiden romanien, saamelaisten ja muiden kielellisiin, uskonnollisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tarpeisiin, jotka asuvat maaseutu- ja syrjäseuduilla sekä taajamissa. On olennaisen tärkeää suunnitella ja toteuttaa käyttökelpoisia liikenne- ja infrastruktuurivaihtoehtoja ikääntyvälle väestölle, jotta varmistetaan heidän mahdollisuutensa käyttää keskeisiä palveluja.</p>	<p>Varmistaa erityisesti maa- ja syrjäseuduilla ja taajamissa asuvien, vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden mahdollisuus käyttää palveluja.</p>
EUROOPAN NEUVOSTO		
Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea 2019	<p>Toimenpiteet maasta- ja maahanmuuttoa koskevaa harhaanjohtavaa propagandaa vastaan</p> <p>Päätelmä</p> <p>Komitea siirtää päätelmänsä tekemistä, kunnes se on saanut pyytämänsä tiedot.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voit lukea komitean analyysin (sivu 8-9) tästä. 	

<p>Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1)</p>	<p>1. lisätään ja vahvistetaan viharikoksia käsittelevien lainkäyttöviranomaisten resursseja ja tarjotaan tarvittavaa koulutusta, jotta viharikoksia voidaan ehkäistä ja torjua tehokkaasti ja jotta kantelujen käsittelyaikoja voidaan lyhentää. Suvaitsevaisuutta ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua edistävien toimien rahoituksen osalta siirrytään hankeperusteisesta rakenteellisempaan ja kestävämpään lähestymistapaan;</p> <p>8. varmistetaan, että ruotsinkielisillä on käytännössä mahdollisuus saada terveydenhuoltoja sosiaalipalveluja äidinkielellään. Erityisesti olisi pyrittävä torjumaan moniperusteista syrjintää, joka kohdistuu näitä palveluja käyttäviin ruotsinkielisiin lapsiin, vanhuksiin ja vammaisiin. Viranomaisten tulee seurata tarkoin ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien toteutumista ja tarvittaessa ryhtyä toimiin niiden toimeenpanemiseksi käräjäoikeuksissa.</p>	<p>Lisätä ja vahvistaa viharikoksia käsittelevien lainkäyttöviranomaisen resursseja ja koulutusta.</p> <p>Varmistaa ruotsinkielisten mahdollisuus saada terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja äidinkielellään sekä torjua palveluissa moniperusteista syrjintää.</p>
<p>Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta peruskirjasta 2018 (CM/RecChL(2018)5)</p>	<p>4. ryhtyvät toimiin lisätäkseen tietoisuutta Suomen alueellisista kielistä ja vähemmistökielistä sekä suvaitsevuutta niitä kohtaan.</p>	<p>Lisätä tietoisuutta Suomen alueellisista kielistä ja vähemmistökielistä sekä suvaitsevaisuutta niitä kohtaan.</p>
<p>Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9)</p>	<p>Risteävä syrjintä</p> <p>2. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia ryhtymään toimiin varmistaakseen, että Istanbulin sopimuksen määräykset pannaan täytäntöön syrjimättä ketään millään 4 artiklan 3 kohdassa luetellulla perusteella. Tällöin on muun muassa parannettava turvakotien alueellista saavutettavuutta Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa esitetyllä tavalla.</p>	<p>Varmistaa, että Istanbulin sopimuksen määräykset pannaan täytäntöön syrjimättä ketään.</p>
<p>Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission Suomea koskeva viides raportti (CRI(2019)38)</p>	<p>1. Rasismien ja rotusyrjinnän vastainen lainsäädäntö</p> <p>ECRI:n yleistä politiikkaa koskevan suosituksen nro 7 mukaiset rikos-, siviili- ja hallintolain säännökset</p> <p>Rikoslain säännökset</p> <p>5. ECRI suosittelee, että viranomaiset saattavat Suomen rikoslain vastaamaan GRP nro 7:ää siten, kuin edeltävissä kappaleissa on todettu; viranomaisten tulisi erityisesti (i) lisätä kieliä ja kansallisuutta (tarkoittaen kansalaisuutta) suojeluperustelulle, joka on rikoslain 11 luvun kiihottamista kansanryhmää koskevassa 10 pykälässä sekä 6 luvun</p>	<p>Lisätä kieliä ja kansallisuutta suojeluperustelulle sekä tehdä rangaistavaksi rasismia edistävien ryhmien luominen, johtaminen, tukeminen ja sen toimintaan osallistuminen.</p> <p>Sisällyttää ilmaistu aikomus syrjiä, toisen yllyttäminen tai auttaminen syrjimään</p>

	<p>rangaistuksen koventamisperusteita koskevassa 5(4) pykälässä; ja (ii) tehdä rangaistavaksi rasismia edistävän ryhmän luominen tai johtaminen, sen tukeminen ja sen toimintaan osallistuminen.</p> <p>Siviili- ja hallintolain säännökset</p> <p>11. ECRI suosittaa, että viranomaiset saattavat Suomen siviili- ja hallintolain vastaamaan yleistä politiikkaa koskevaa suositusta nro 7 siten, kuin edeltävissä kappaleissa on todettu; viranomaisten tulisi etenkin (i) sisällyttää ilmaistu aikomus syrjiä, toisen yllyttäminen tai auttaminen syrjimään yhdenvertaisuuslain mukaisesti syrjintämuotoihin; (ii) antaa säännöksiä, jotka velvoittavat julkiset viranomaiset varmistumaan siitä, että ne osapuolet, joiden kanssa ne tekevät sopimuksia tai antavat lainoja, määrärahoja tai muita etuja, noudattavat ja edistävät syrjimättömyyspolitiikkaa; ja velvoittavat lakkauttamaan julkisen rahoituksen rasismia edistäviä järjestöitä.</p>	<p>yhdenvertaisuuslain mukaisesti syrjintämuotoihin.</p>
	<p>Tasa-arvoelimet</p> <p>Yhdenvertaisuusvaltuutettu</p> <p>16. ECRI suosittaa, että yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa muutetaan siten, että (i) valtuutetulla on oikeus tutkia yksittäisiä väitettyjä työelämäsyryntätapauksia; (ii) ja oikeus viedä tapauksia oikeuteen oma-aloitteisesti; ja (iii) että avataan paikallis- ja aluetoimistoja ja varataan niille riittävät resurssit.</p> <p>Tasa-arvovaltuutettu</p> <p>18. ECRI suosittaa, että viranomaiset lisäävät tasa-arvovaltuutetun toimintakapasiteettia ja henkilöstöä, jotta valtuutettu voisi riittävällä tavalla käsitellä toimivaltansa piiriin kuuluvia sukupuoli-identiteettikysymyksiä.</p> <p>Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta</p> <p>23. ECRI suosittaa ensisijaisena seikkana, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle tulisi antaa valtuudet käsitellä työelämässä mihin tahansa perusteeseen eikä pelkästään sukupuoleen ja sukupuoli-identiteettiin liittyviä syrjintävalituksia; että lautakunnalle annettaisiin valtuudet määrätä syrjinnän uhreille maksettavista korvauksista; ja että lautakunnan resursseja lisättäisiin tuntuvasti, jotta se voisi täysipainoisesti täyttää tehtävänsä.</p>	<p>16. Laajentaa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa koskemaan työelämää ja oikeutta vielä tapauksia oikeuteen sekä avata aluetoimistoja.</p> <p>18. Lisätä tasa-arvovaltuutetun kapasiteettia.</p> <p>23. Antaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle valtuudet käsitellä kaikkia työelämän tapauksia ja määrätä korvauksista uhreille.</p>
	<p>2. Vihapuhe</p> <p>Tiedot</p> <p>29. ECRI suosittaa, että viranomaiset perustavat kattavan tiedonkeruujärjestelmän, jolla saadaan yhtenäinen ja yhdenmukainen kuva rasisisista ja homo/transfobisista vihapuhe- ja viharikostapauksista, jossa tiedot ovat täysin eritelty rikostyyppin,</p>	<p>29. Perustaa kattava tiedonkeruujärjestelmä vihapuhe- ja viharikostapauksista.</p> <p>45. Vahvistaa vihapuheen vastaista reagointia viranomaistasolla.</p>

	<p>vihamotivaatiotyypin ja kohderyhmän mukaan ja joka sisältää myös tiedot oikeudellisesta seurannasta ja tuloksista. Lisäksi tietojen tulee olla yleisesti saatavilla.</p> <p>Viranomaisten toimenpiteet</p> <p>45. ECRI suosittaa, että viranomaiset vahvistavat vihapuheen vastaista reagointiaan perustamalla eri viranomaistahojen välisen työryhmän laatimaan kokonaisvaltaisen strategiana rasistisen ja homo/transfobisen vihapuheen muodostamaan ongelmaan puuttumiseksi tehokkaalla tavalla. Ryhmään tulisi kuulua asianomaisia viranomaisia sekä tasa-arvoelimiä, kansalaisjärjestöjä ja mahdollisuuksien mukaan joukkoviestinten edustajia. Strategiassa tulisi tehokkaasti hyödyntää ECRI:n yleistä politiikkaa koskevaa suositusta nro 15 vihapuheen torjunnasta.</p> <p>48. ECRI suosittaa, että viranomaiset rohkaisevat julkisuuden henkilöitä ja etenkin poliitikkoja reagoimaan nopeasti ja paitsi tuomitsemaan kaikenlaisen rasistisen ja homo/transfobisen puheen, myös pyrkimään vahvistamaan niitä arvoja, jota tämänkaltainen puhe uhkaa.</p>	<p>48. Rohkaista julkisuuden henkilöitä tuomitsemaan rasistisen ja homo- tai transfobisen puheen.</p>
	<p>3. Rasistinen ja homo/transfobinen väkivalta</p> <p>Homo/transfobinen väkivalta</p> <p>56. ECRI suosittaa, että rikosilmoitusten tekemättä jättämisen ongelmaan puuttumiseksi viranomaisten tulisi vahvistaa poliisin ja haavoittuvassa olevien ryhmien, kuten seksuaalivähemmistöjen muodostaman yhteisön välistä yhteistyötä. Tähän yhteistyöhön tulisi kuulua se, että poliisivoimiin perustetaan vähemmistöyhteyspoliisin, myös seksuaalivähemmistöistä vastaavien yhteyspoliisien toimia.</p> <p>Viranomaisten toimenpiteet</p> <p>58. ECRI suosittaa, että lainvalvontaviranomaisten ja oikeuslaitoksen viharikoksiin liittyvää koulutusta lisätään. Koulutukseen tulisi sisältyä rasistinen ja homo/transfobinen viharikollisuus. ECRI suosittaa myös, että viranomaiset tekevät vaikuttavuusarvioinnin koulutuksesta sen toteutumisesta, missä määrin se myötävaikuttaa viharikollisuuden tunnistamiseen ja tarvittaessa muuttavat koulutusta.</p> <p>60. ECRI suosittaa, että poliisi- ja syyttäjälaitos tutkivat perusteellisesti kaikki oletetut viharikostapaukset ja varmistuvat siitä, että mahdollisen ennakkoluulon pohjautuvan syrjintäperusteiden olemassaolo otetaan yhdenmukaisesti huomioon poliisi-ilmoituksissa ja tutkinnoissa sekä mahdollisissa oikeudellisissa jatkotoimissa.</p> <p>63. ECRI toistaa suosituksensa, että viranomaiset luovat poliisista ja syyttäjälaitoksesta riippumattoman elimen, jonka tehtävänä on tutkia väitettyjä poliisin rotusyrjintätapauksia ja väärinkäytöksiä. Lisäksi ECRI suosittaa myös painokkaasti, että poliisin monimuotoisuutta lisätään paremmin heijastamaan väestön monimuotoisuutta</p>	<p>56. Vahvistaa poliisin ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien välistä yhteistyötä.</p> <p>58. Lisätä lainvalvontaviranomaisten ja oikeuslaitoksen viharikoksiin liittyvää koulutusta.</p> <p>60. Tutkia oletetut viharikostapaukset ja varmistaa ennakkoluuloihin pohjautuvien syrjintäperusteiden huomioon ottaminen.</p> <p>63. Luoda riippumaton elin tutkimaan poliisin rotusyrjintää ja väärinkäytöksiä.</p>

	<p>4. Kotouttamispolitiikka</p> <p>Politiikka- ja muut ohjelmat</p> <p>68. ECRI toistaa suosituksensa, että Suomen viranomaiset pohtivat tapoja saattaa voimaan yhtenäinen ja kattava tietojenkeräysjärjestelmä, jolla voidaan seurata ECRI:n huomion kohteena olevien ryhmien tilannetta käyttämällä tietoja luokiteltuina etnisen alkuperän, kielen, uskonnon ja kansallisuuden mukaan. Tietoja pitäisi kerätä julkisen toiminnan eri osa-alueilta, ja viranomaisten tulisi varmistaa niitä koskeva tiukka luottamuksellisuuden, ilmoitetun ennakkosuostumuksen ja omaehtoisen itseidentifikaation periaatteiden noudattaminen. Järjestelmän tulisi ottaa myös huomioon kaksi- tai moniperusteisen syrjinnän mahdollisuus.</p> <p>Afrikkalaistaustaiset</p> <p>80. ECRI suosittaa, että viranomaiset ryhtyvät voimallisiin toimiin läheisessä yhteistyössä asianomaisten yhteisöjen kanssa afrikkalaisperäisten syrjintäongelmaan puuttumiseksi ja sen torjumiseksi sekä asunto- että työmarkkinoilla. Tämä tulisi toteuttaa mm. osallistamalla YK:n kansainväliseen afrikkalaisen syntyperän vuosikymmeneen ja organisoimalla tietoisuutta lisääviä tapahtumia, joihin myös asunto- ja työmarkkinoita edustavat järjestöt voivat osallistua. Lisäksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota somaliyhteisön jäsenten tilanteeseen ja kehittää asianmukaisia mekanismeja lakkautetun somaliasiaian asiantuntijaryhmän korvaamiseksi.</p>	<p>68. Saattaa voimaan tietojenkeräysjärjestelmän, jossa voidaan luokitella tietoja etnisen alkuperän, kielen, uskonnon ja kansallisuuden mukaan.</p> <p>80. Puuttua afrikkalaisperäisten henkilöiden syrjintään ja torjua syrjintää asunto- ja työmarkkinoilla.</p>
	<p>2. Seksuaalivähemmistöihin kuuluviin kohdistuvan syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjuminen</p> <p>Sukupuolen korjaus</p> <p>101. ECRI suosittaa, että viranomaisten tulisi ensitilassa – ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti – muuttaa lakia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta poistamalla siitä vaatimuksen, jonka mukaan muun kuin alun perin rekisteröidyn sukupuolensa tunnustamista hakevan tulee olla hedelmättömiä tai steriloituja juridisen tunnustamisen edellytyksenä.</p> <p>103. ECRI suosittaa, että nykyisten pitkäkköjen viivytysten välttämiseksi viranomaiset perustavat kolmannen keskuksen tarjoamaan sukupuolen korjausta haluaville tarpeellisia terveystalveluja. Viranomaisten tulisi myös harkita ulkomailla tehtyjen sukupuolenkorjaustoimenpiteiden kustannusten korvaamista siihen asti kunnes kolmas keskus on toimintavalmiudessa.</p>	<p>101. Poistaa translaista hedelmättömyysedellytys.</p> <p>103. Perustaa kolmas keskus tarjoamaan terveystalveluja sukupuolen korjausta haluaville.</p>
	<p>VÄLISEURANNAN SUOSITUKSET</p> <p>ECRI suosittaa, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle tulisi antaa valtuudet käsitellä työelämässä mihin tahansa perusteeseen eikä pelkästään sukupuoleen ja</p>	<p>Antaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle valtuudet käsitellä mihin tahansa perusteeseen liittyviä työelämän</p>

	<p>sukupuoli-identiteettiin liittyviä syrjintävalituksia; että lautakunnalle annettaisiin valtuudet määrätä syrjinnän uhreille maksettavista korvauksista; ja että lautakunnan resursseja lisättäisiin tuntuvasti, jotta se voisi täysipainoisesti täyttää tehtävänsä.</p>	<p>syrjintätapauksia ja määrätä korvauksia uhreille.</p>
<p>Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti CommDH(2012)27</p>	<p>2. Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen</p> <p>92. Suomen hallitus on sopivaan aikaan aloittanut kansallisen yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisen. Ihmisoikeusvaltuutettu on tyytyväinen uudistuksen tavoitteisiin, joiden mukaan lain soveltamisala aiotaan laajentaa koskemaan kaikkia syrjintäperusteita kaikilla aloilla, ja oikeussuojakeinoja, seuraamuksia ja tasa-arvoelimiä aiotaan vahvistaa siten, että ne tarjoavat yhtäläisen suojelun jokaiselle syrjinnän uhreille. Jokaisen on saatava yhtäläinen syrjintäsuoja niin, ettei syrjintäperusteita aseteta keskinäiseen tärkeysjärjestykseen. Suomalaisessa yhteiskunnassa olisi ensiarvoisen tärkeää edistää ja vaalia yhdenvertaisuuden kulttuuria.</p>	<p>Edistää ja vaalia yhdenvertaisuuden kulttuuria.</p>
	<p>93. Yhdenvertaisuuslainsäädäntöä on kehitettävä uhrin näkökulmasta. Lainsäädännöllä ja käytännön toimilla on taattava syrjinnän uhreille helposti saatavilla oleva korkeatasoinen syrjintäsuoja. Riippumattomilla yhdenvertaisuuselimillä on keskeinen rooli matalan kynnyksen valitusteinä ja aktiivisina yhdenvertaisuuden puolestapuhujina. Ihmisoikeusvaltuutettu julkaisi vuonna 2011 lausunnon yhdenvertaisuutta edistävästä kansallisista rakenteista. Siinä annetaan yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten perustetaan riippumattomat ja tehokkaat yhdenvertaisuuselimet ja laaditaan näitä tukeva yhdenvertaisuuslainsäädäntö.</p>	<p>Taata syrjinnän uhreille helposti saatavilla oleva korkeatasoinen syrjintäsuoja.</p>
	<p>94. Ihmisoikeusvaltuutettu toteaa, että tämänhetkiset suunnitelmat koskevat sekä yhdenvertaisuuslain soveltamisalan laajentamista että tasa-arvolain osittaista uudistamista. Rikoslain ja työlainsäädännön syrjintää koskevat säännökset jäisivät edelleen voimaan. Yhdenvertaisuuden valvonta ja edistäminen sekä valitusten käsittely jaettaisiin usean tahon kesken. Uusi yhdenvertaisuusvaltuutettu käsittelee kaikkia muita syrjintäperusteita paitsi sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Se ei myöskään käsittelee työelämän syrjintäasioita, mutta sillä olisi yleinen tehtävä edistää yhdenvertaisuutta. Tasa-arvovaltuutettu puolestaan käsittelee sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää kaikilla aloilla. Yleinen yhdenvertaisuuslautakunta voisi taas tutkia kaikkia tapauksia syrjintäperusteesta riippumatta, mahdollisesti kaikilla aloilla. Työsuojeluhallinto valvoisi säännösten toimeenpanoa ja tutkisi valituksia yksinomaan työelämään liittyvissä asioissa yhdenvertaisuuslain laajennetun soveltamisalan perusteella (mutta ei tasa-arvolain perusteella). Tuomioistuinten lisäksi valitusteinä säilyisivät eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri.</p>	<p>Tehostaa yhteistyötä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä välillä.</p>

	<p>95. Ihmisoikeusvaltuutetun mielestä edellä mainittu järjestelmä ei ehkä ole syrjinnän uhrien näkökulmasta riittävän selkeä ja helposti lähestyttävä, sillä eri toimijoiden tehtäviä ja osittain päällekkäistä toimivaltaa voi olla vaikea hahmottaa. Eri elimien välinen tehokas yhteistyö ja laaja tiedottaminen voisi vähentää saavutettavuuteen liittyviä ongelmia. Parhaan toimintatavan löytäminen työelämässä, jossa tapahtuu huomattavan paljon syrjintää, edellyttää kuitenkin vielä lisätoimia. Tutkimukset yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanosta työelämässä ovat kyseenalaistaneet nykyisen valvontajärjestelmän tehokkuuden. On hämmästyttävää, että työsuojeluhallinnolle ilmoitettiin vuonna 2010 vain 126 työsyrintätapausta, vaikka työsuojeluhallinto on suhteellisen lähellä valituksen tekijöitä, ja että terveyssyihin perustuva syrjintä on valitusten perusteella yleisin työsyrintän muoto (61 valitusta).</p>	
	<p>96. Yhdenvertaisuuselinten tehokkuus ja riippumattomuus on olennaisen tärkeää. Työsuojeluhallinto ei tällä hetkellä täytä riippumattomuuden kriteeriä, sillä se toimii kiinteästi aluehallintovirastojen yhteydessä. Toinen huolenaihe on työsuojeluhallinnon asiantuntemuksen riittävyys eri syrjintäperusteiden alalla erityisesti vammaisuuteen ja työolosuhteiden mukauttamiseen liittyvissä asioissa. Yhdenvertaisen kohtelun valvonta on tämän lisäksi vain pieni osa työsuojeluhallinnon laajaa tehtäväkenttää.</p> <p>97. Tasa-arvovaltuutettu ja nykyinen tasa-arvolautakunta täyttävät riippumattomuus- ja asiantuntemuskriteerit sukupuoleen liittyvien syrjintäperusteiden osalta. Uudessa yhdenvertaisuusjärjestelmässä muut syrjintäperusteet eivät kuitenkaan todennäköisesti saisi yhtä suurta painoarvoa työelämän alueella, jolla uuden yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä olisi ainoastaan edistää yhdenvertaisuutta. Suunnitellun yleisen yhdenvertaisuuslautakunnan saavutettavuuteen liittyvät järjestelyt ja lautakunnan tarkat tehtäväalueet eivät myöskään ole vielä selvillä.</p> <p>98. Ihmisoikeusvaltuutettu painottaa, että yhdenvertaisuuselimille on tarjottava riittävästi resursseja tehtäviensä toteuttamiseen siinä laajuudessa ja sillä tasolla, että ne saavat aikaan todellisia tuloksia. Uudella yleisellä yhdenvertaisuuselimellä olisi laajin vastuualue, sillä se tutkisi valituksia, tarjoaisi tietoa ja asiantuntemusta ja edistäisi yhdenvertaisuutta useimpien syrjintäperusteiden osalta. On selvää, ettei nykyinen vähemmistövaltuutettu pysty hoitamaan voimakkaasti laajentuvaa tehtäväkenttää, ellei sen henkilö- ja asiantuntijaresursseja ja toimintabudjettia lisätä merkittävästi.</p>	<p>Tarjottava riittävästi resursseja yhdenvertaisuuselimille.</p>
	<p>99. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisen jälkeen on tärkeää syventää tietämystä uudesta järjestelmästä ja kouluttaa yhdenvertaisuusasioiden parissa työskenteleviä ammattilaisia ja paikallisviranomaisia, jotka voivat merkittävästi lisätä tietämystä yhdenvertaisuusasioista ja niihin liittyvistä oikeussuojajärjestelmistä. Kunnallisiin yhdenvertaisuussuunnitelmiin tulee sisällyttää kaikki syrjintäperusteet.</p>	<p>Kouluttaa yhdenvertaisuusasioiden parissa työskenteleviä ja sisällyttää kunnallisiin yhdenvertaisuussuunnitelmiin kaikki syrjintäperusteet.</p>

	<p>100. Lopuksi ihmisoikeusvaltuutettu tähdentää, että yhdenvertaisuuslainsäädännön ja sen valvonnasta vastaavien elinten tarpeetonta pirstaloitumista tulee välttää. Lainsäädäntöuudistuksen onnistumisen kannalta on ratkaisevan tärkeää, että suunniteltujen yleisen yhdenvertaisuuselimen ja yhdenvertaisuuslautakunnan tehtäväalueet ovat kattavat ja johdonmukaiset. Päämääränä tulee olla suojajärjestelmä, joka on helposti saatavilla kaikille syrjinnän uhreille.</p>	<p>Välttää yhdenvertaisuuslainsäädännön ja sen valvonnasta vastaavien elinten pirstaloitumista.</p>
	<p>Rasismi ja muukalaisviha</p> <p>102. Ihmisoikeusvaltuutettu on tyytyväinen siihen, että Valtion kotouttamisohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota maahanmuuttajien työllistymiseen. Valtaväestö suhtautuu usein kriittisesti maahanmuuttoon, ja rasismia ja muukalaisvihaa kitkemiseksi tarvitaan entistä tehokkaampia toimia. Vihapuhe, jota on ilmennyt myös poliitikkojen taholta, on merkittävä ongelma. Ihmisoikeusvaltuutettu kehottaa suomalaisia syyttäjiä ja tuomioistuimia käsittelemään huolellisesti tapaukset, jotka koskevat kiihottamista kansanryhmää vastaan.</p>	<p>Syyttäjien ja tuomioistuinten käsiteltävä huolellisesti tapaukset, jotka koskevat kiihottamista kansanryhmää vastaan.</p>
	<p>103. Suomessa rasismia ja muukalaisvihaa kohteeksi joutuvat todennäköisimmin romanit, venäjänkieliset ja somalit. Ihmisoikeusvaltuutettu on erityisen huolissaan nuorten somalien äärimmäisestä syrjäytymisestä. Suomen viranomaiset toteuttavat romanipoliittista ohjelmaa, mutta ihmisoikeusvaltuutetun mielestä romanien aktiivisempi osallistuminen tähän prosessiin olisi tarpeen. Venäjänkielisille ja somaleille tarkoitettuja erityistoimia on käynnissä vain muutamia. Viranomaisten, venäjänkielisten ja somalien välille on luotava erityisiä neuvonantavia mekanismeja, jotta ongelmat voidaan tunnistaa ja niihin voidaan puuttua. Tämänhetkisen tiedon valossa on selvää, että etnisten vähemmistöjen kohtaamaan työsyjintään, koulukiusaamiseen ja viharikoksiin on puututtava ensi tilassa. Lisäksi viranomaisten on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota venäjän kielen asemaan sekä venäjänkielisen koulutuksen ja joukkoviestinnän edistämiseen Suomessa.</p>	<p>Puuttua etnisten vähemmistöjen kohtaamaan työsyjintään, koulukiusaamiseen ja viharikoksiin.</p> <p>Kiinnittää huomiota venäjän kielen asemaan sekä edistää venäjänkielistä koulutusta ja joukkoviestintää.</p>
	<p>107. Nykyistä vanhustenhoitolaitosten tarkastusjärjestelmää tulee arvioida sen riittävyden, riippumattomuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi. Tällä hetkellä haasteena on kotona suoritettavien palvelujen valvonta, johon on etsittävä innovatiivisia ratkaisuja sekä julkisten että yksityisten palveluntarjoajien valvomiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeutta koskevalla lakiuudistuksella tulee selkeyttää niitä ehtoja, joilla hoidollisia rajoitteita voidaan käyttää. Lisäksi yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistuksessa on tartuttava syrjintäsuojassa oleviin puutteisiin ikäsyjinnän osalta.</p>	<p>Selkeyttää itsemääräämisoikeuden rajoituksia koskevaa lainsäädäntöä ja tartuttava syrjintäsuojassa oleviin puutteisiin ikäsyjinnän osalta yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistuksessa.</p>
	<p>Lesbot, homot, biseksuaalit, transihmiset ja intersukupuoliset henkilöt (LHBTI)</p>	<p>Viranomaisten parannettava transihmisten ja intersukupuolisten henkilöiden suojelua.</p>

	<p>108. Ihmisoikeusvaltuutettu on tyytyväinen siihen, että Suomen rikoslaki nimenomaisesti kieltää homofobiset viharikokset, ja kehottaa Suomen viranomaisia laajentamaan kiellon myös sukupuoli-identiteettiä koskeviin viharikoksiin. Lisäksi yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistuksessa on tartuttava syrjintäsuojassa oleviin puutteisiin seksuaalisen suuntautumisen osalta. Suomen viranomaisten on kiinnitettävä erityistä huomiota transihmisten ja intersukupuolisten henkilöiden suojelun parantamiseen. Ihmisoikeusvaltuutettu toteaa, että sukupuolenkorjauksen virallisen tunnustamisen edellytyksistä on poistettava vaatimukset lisääntymiskyvyttömyydestä ja naimattomuudesta ja että sosiaali- ja terveysministeriö aikoo asettaa työryhmän arvioimaan asiaa. Intersukupuolisten henkilöiden, mukaan lukien intersukupuolisten lasten, erityiset suojelutarpeet on tunnistettava ja niihin on tartuttava yhteistyössä näitä ryhmiä edustavien kansalaisjärjestöjen kanssa. Lisäksi hallituksen tulee arvioida, pystyykö valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusyhteyshenkilöiden verkosto koordinoimaan LHBTI-asioita riittävästi eri ministeriöiden välillä vai pitääkö tehtävä antaa nimenomaisesti yhdelle ministeriölle.</p>	
--	---	--